

III. KONIUNKTURA W ROLNICTWIE

1. Omówienie wyników badania

1. W styczniu 2017 r. koniunktura w polskim rolnictwie poprawiła się. Jest to czwarty kwartał z rzędu poprawy koniunktury rolnej. Wartość wskaźnika koniunktury IRG SGH (IRGAGR) wzrosła wprawdzie bardzo niewiele, bowiem zaledwie o 0,6 punktu, z poziomu -5,9 pkt. do -5,3 pkt., jednak ta poprawa jest niespodzianką, bowiem dotąd w historii badania koniunktury rolnej przez Instytut nie zdarzyło się, by – z uwagi na ujemne oddziaływanie czynników sezonowych (zimowe osłabienie aktywności rolniczej) – wartość wskaźnika IRGAGR zwiększyła się w pierwszym kwartale roku. Poprawa koniunktury jest przede wszystkim skutkiem nadzwyczajnego przyływu optymizmu u rolników – wartość wskaźnika zaufania zwiększyła się o 9,5 punktu, z poziomu -2,2 pkt. do +7,3 pkt. Wartość wskaźnika wyrównanych przychodów pieniężnych, drugiej składowej IRGAGR, obniżyła się o 3,9 punktu, z poziomu -7,8 pkt. do -11,7 pkt. Zmiana wartości wskaźnika przychodów jest co do kierunku typowa dla tej pory roku, lecz co do rozmiaru najmniejsza w historii badania. Wartości wskaźnika koniunktury i obu wskaźników częściowych są wyższe niż rok temu o, odpowiednio: 9,9, 10,3 i 9,5 pkt. Poprawa koniunktury uwidacznia się również w zmianach wartości sald odpowiedzi na pozostałe pytania ankiety – zadłużenie gospodarstw rolnych obniżyło się, oszczędności i zakupy obrotowych środków produkcji wprawdzie zmniejszyły się, lecz ich spadek był mniejszy niż zazwyczaj, wzrósł – i to znacznie – odsetek rolników zamierzających podjąć inwestycje. Krótko mówiąc, dotąd nie mieliśmy do czynienia z równie dobrym początkiem roku w polskim rolnictwie. Jediną rysą na tym obrazie jest przewidywane przez rolników pogorszenie się ich sytuacji finansowej w następnym kwartale.

2. Poprawa koniunktury nie jest jednak powszechna – zmiany wartości wskaźnika koniunktury były zróżnicowane między badanymi grupami gospodarstw rolnych. Poprawę koniunktury odczuły zwłaszcza gospodarstwa bardziej efektywne: duże, tj. o powierzchni 15-50 ha (wzrost wartości wskaźnika o 2,5 pkt.) i powyżej 50 ha (o 0,6 pkt.), prowadzone przez młodszych rolników, w wieku do 30 lat (o 5,2 pkt.) i 31-45 lat (o 2,7 pkt.), z wykształceniem wyższym (o 1,2 pkt.) i średnim lub pomaturalnym zawodowym (o 1,3 pkt.). Poprawę koniunktury zanotowały również gospodarstwa położone w makroregionach: środkowowschodnim (o 2,3 pkt.) i północnym (o 1,5 pkt.) oraz zajmujące się chowem i hodowlą zwierząt (o 10,6 pkt.), rozmnażaniem roślin (o 9,8 pkt.) i działalnością mieszaną (o 3,0 pkt.). Poprawa koniunktury w gospodarstwach z produkcją zwierzęcą jest pośrednio przede wszystkim skutkiem dużego wzrostu cen skupu mleka i trzody chlewnej, które mają wysoki udział w strukturze towarowej produkcji rolnictwa. Największe spadki wartości wskaźnika koniunktury odnotowano w gospodarstwach najmniejszych, do 7 ha powierzchni (spadek wartości IRGAGR o 8,9 pkt.), położonych w makroregionie zachodnim (o 9,3 pkt.), zajmujących się uprawą roślin innych niż wieloletnie (o 8,3 pkt.), prowadzonych przez osoby pow. 60 roku życia (o 3,9 pkt.), z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym zawodowym (o 0,6 pkt.).

3. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość przychodów pieniężnych obniżyła się o 19,1 pkt. w porównaniu z wartością z października 2016 r. i wynosi -18,1 pkt. Mimo to jest ponad dwukrotnie wyższa niż przed rokiem (wyniosła wówczas -36,7 pkt.). Spadek i ujemna wartość salda w I kwartale roku jest zjawiskiem zwyczajnym. Wynika z sezonowego zmniejszenia się wielkości produkcji rolnej i sprzedaży produktów rolnych. Tegoroczny spadek przychodów jest jednak znacznie mniejszy niż zwykle w I kwartale (średnia wartość salda w I kwartale jest równa -32,1 pkt., a przeciętny jej spadek względem wartości z IV kwartału roku wcześniejszego wynosi 28,1 pkt.). Spadek przychodów odnotowały niemal wszystkie badane grupy gospodarstw rolnych; największy – gospodarstwa położone w makroregionie zachodnim (o 28,4 pkt.), o powierzchni powyżej 50 ha (o 32,1 pkt.), prowadzące

działalność w zakresie uprawy roślin innych niż wieloletnie (o 36,6 pkt.), prowadzone przez osoby w wieku 46-60 lat (o 26,6 pkt.), z wykształceniem średnim lub pomaturalnym zawodowym (o 19,4 pkt.). O wzroście przychodów informują jedynie gospodarstwa rolne zajmujące się chowem i hodowlą zwierząt (wartość salda wyższa o 8,1 pkt.). Jest on skutkiem wzrostu cen skupu mleka i trzody chlewnej, który w styczniu 2017 r. wyniósł, odpowiednio: 18,1% i 23,8%. Rolnicy spodziewają się, że ich przychody w II kwartale br. również zmniejszą się, lecz spadek ten będzie niewielki, znacznie mniejszy od zanotowanego w styczniu.

4. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o oszczędności gospodarstw rolnych również obniżyła się, o 2,6 pkt. do poziomu -26,4 pkt. Jest jednak wyższa niż przed rokiem o 16,7 pkt. i wyższa od średniej dla I kwartału (o 10,9 pkt.). Kwartalne zmiany wartości salda są zróżnicowane między poszczególnymi grupami gospodarstw rolnych. Największe spadki zanotowały gospodarstwa położone w makroregionie północnym (o 16,5 pkt.), o powierzchni pow. 50 ha (o 14,6 pkt.), zajmujące się uprawą roślin innych niż wieloletnie (o 19,9 pkt.), prowadzone przez osoby w wieku 46-60 lat (o 7,5 pkt.), z wykształceniem podstawowym (o 6,5 pkt.). Największe zaś wzrosty wartości salda odnotowano w gospodarstwach o powierzchni 15-50 ha (o 3,2 pkt.), położonych w makroregionie południowym (o 8,6 pkt.), zajmujących chowem i hodowlą zwierząt (o 19,0 pkt.), prowadzonych przez osoby w wieku do 30 lat (o 6,7 pkt.). Rolnicy przewidują pogorszenie się stanu ich oszczędności w następnym kwartale.

5. Względna poprawa sytuacji finansowej gospodarstw rolnych przyczyniła się do dalszego spadku ich zadłużenia. Proces ten trwa nieprzerwanie od początku badania przez IRG koniunktury w rolnictwie. Wartość salda jest niższa niż przed kwartałem wprawdzie tylko o 0,8 punktu (w przypadku tego pytania spadek wartości salda oznacza poprawę sytuacji), ale osiągnęła historyczne minimum (38,4 pkt.). Spadek zadłużenia odnotowano w większości badanych grup gospodarstw rolnych. Rolnicy spodziewają się pogorszenia się stanu ich zadłużenia w kolejnym kwartale.

6. Kwartalnie wzrosły wartości sald odpowiedzi na pytania o wielkość zakupów nawozów mineralnych, pasz treściwych i środków ochrony roślin o, odpowiednio: 4,9, 4,0 i 1,9 pkt. Wzrosty odnotowano dla niemal wszystkich wyróżnianych gospodarstw domowych (z wyjątkiem prowadzonych przez osoby w podeszłym wieku). W porównaniu ze styczniem 2016 r. wyższe są wartości sald wydatków na obrotowe środki produkcji roślinnej (w przypadku nawozów mineralnych o 6,3 pkt., a środków ochrony roślin o 1,3 pkt.), a niższa wartość salda zakupów pasz treściwych (o 10,1 pkt.). Od dłuższego czasu obserwujemy tendencję do przestawiania się gospodarstw rolnych z produkcji zwierzęcej na roślinną.

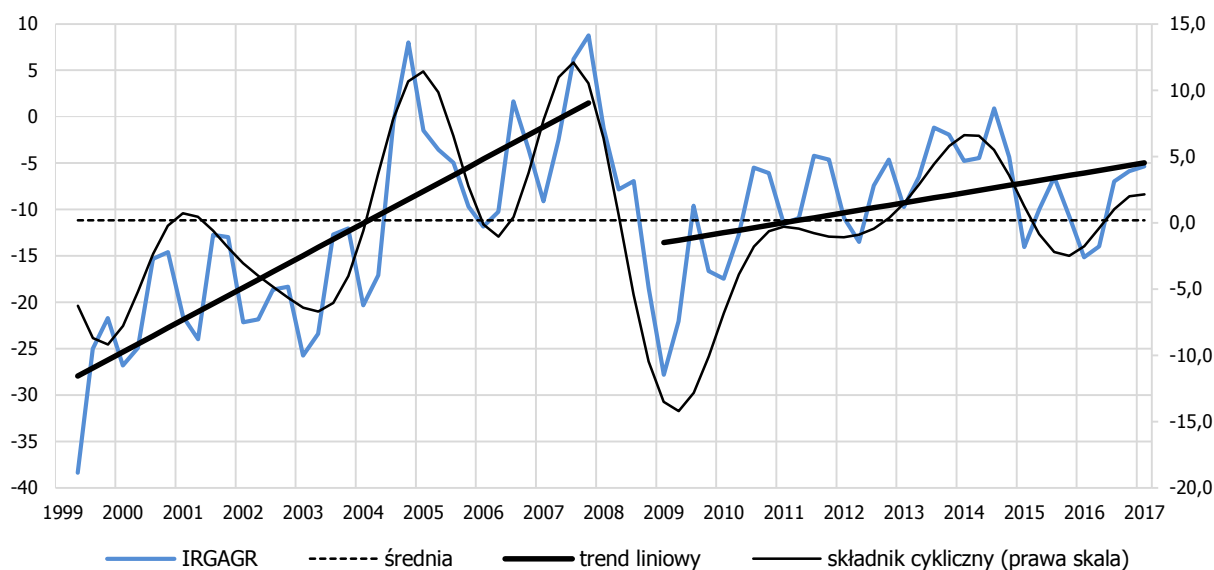
7. Rosną inwestycje. Odsetek gospodarstw, które zamierzają dokonać zakupu maszyn i urządzeń rolniczych, zwiększył się aż o 4,0 pkt. proc., zaś o 1,9 punktu procentowego wzrósł odsetek gospodarstw, które planują dokonać inwestycji w budynki i budowlę. Wzrost inwestycji obserwujemy w prawie wszystkich badanych grupach gospodarstw rolnych. W przypadku inwestycji w budynki i budowlę spadek zanotowano tylko w makroregionie północnym (nieduży, o 1,9 pkt. proc.), zaś jeśli chodzi o inwestycje w maszyny i urządzenia – w makroregionie środkowozachodnim (o 2,7 pkt. proc.) i zachodnim (o 0,7 pkt. proc.) oraz w gospodarstwach prowadzonych przez młodych rolników (o 2,9 pkt. proc.) i prowadzących działalność w zakresie rozmnażania roślin (o 36,4 pkt. proc.).

8. Poprawa sytuacji finansowej gospodarstw rolnych skłania je do sięgania po kredyt na finansowanie rozwoju produkcji. Odsetek gospodarstw rolnych, które zamierzają zaciągnąć kredyt, wzrósł z 22,9% do 26,9%. Nieco zmniejszył się odsetek gospodarstw, które zaciągnęły kredyt na warunkach preferencyjnych (o 1,4 pkt. proc.). Nie zmienił się natomiast odsetek gospodarstw, które wzięły kredyt na warunkach rynkowych (wynosi 21,9%).

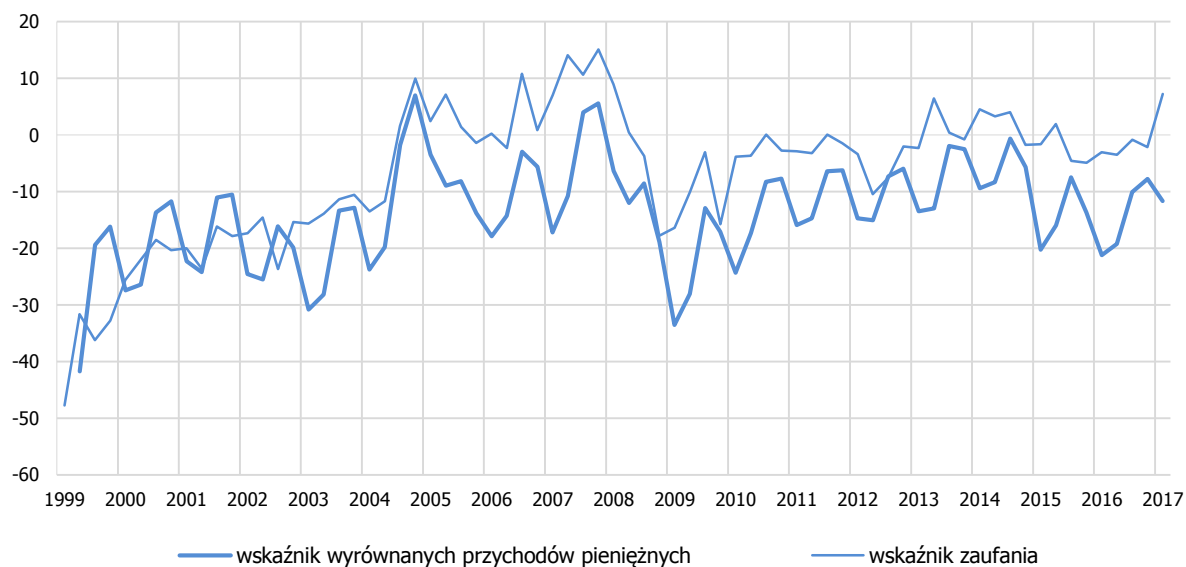
9. W ciągu ostatniego roku istotnie wzrosło znaczenie dopłat bezpośrednich z funduszy UE w finansowaniu produkcji rolnej. Wartość salda odpowiedzi na to pytanie zwiększyła się z 16,8 pkt. do 28,9 pkt. Ogólnie rzecz biorąc, blisko połowa ankietowanych rolników uważa, że dopłaty mają duże znaczenie dla ich działalności. Jedyne w przypadku gospodarstw małopowierzchniowych i zajmujących się uprawą roślin wieloletnich ten odsetek jest mniejszy i wynosi ok. 30%.

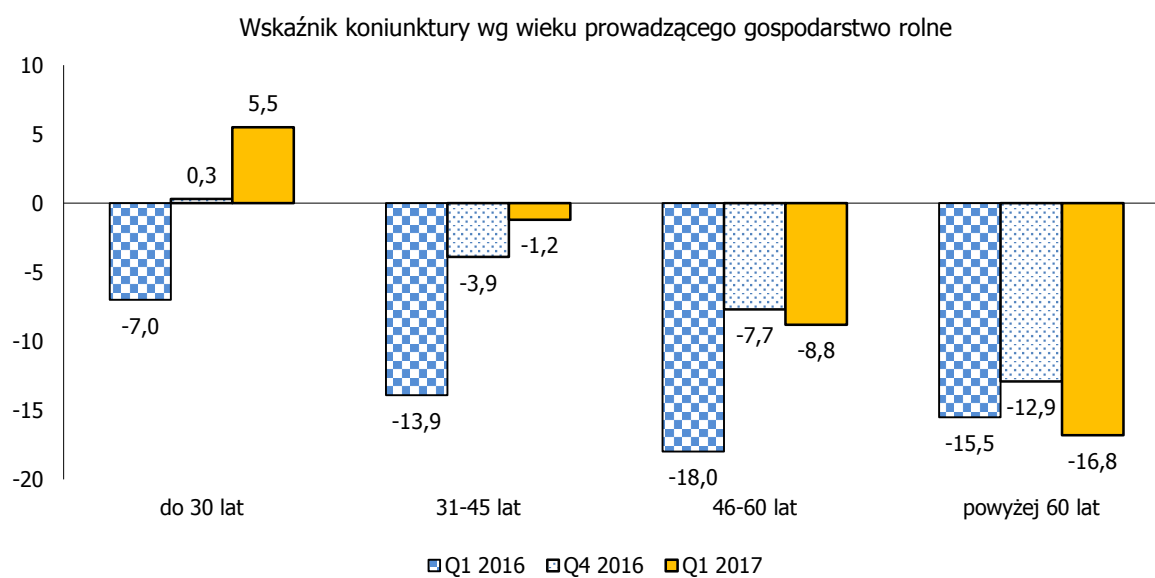
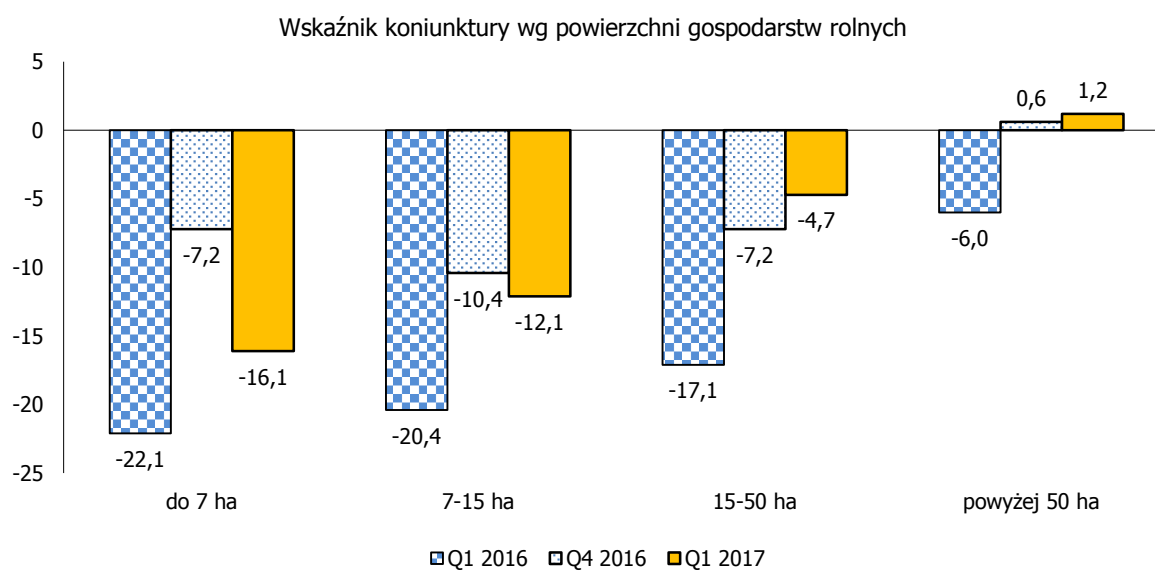
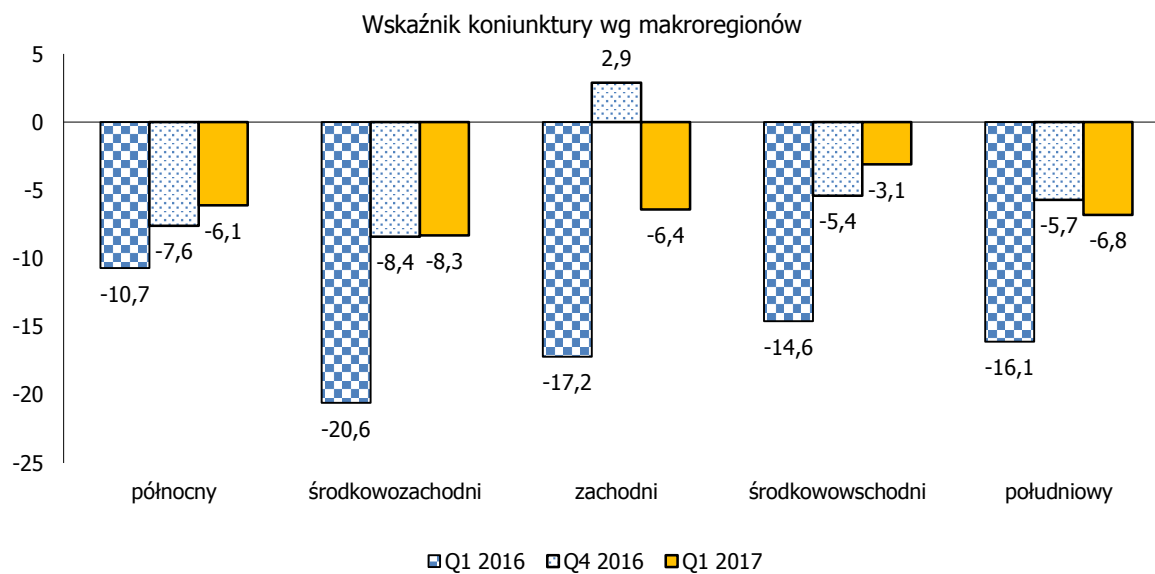
2. Wyniki szczegółowe

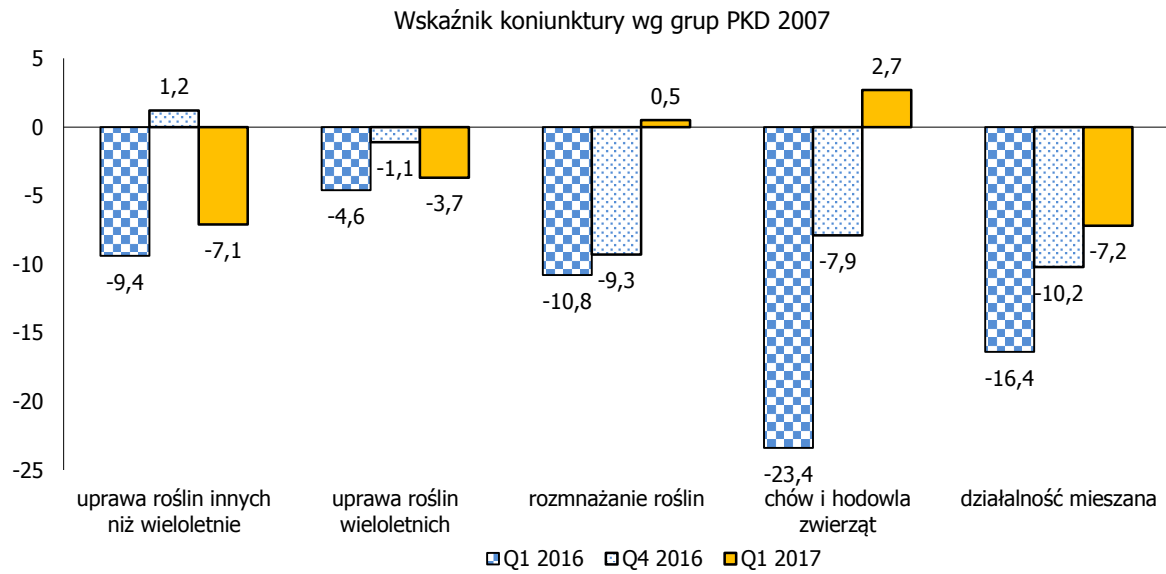
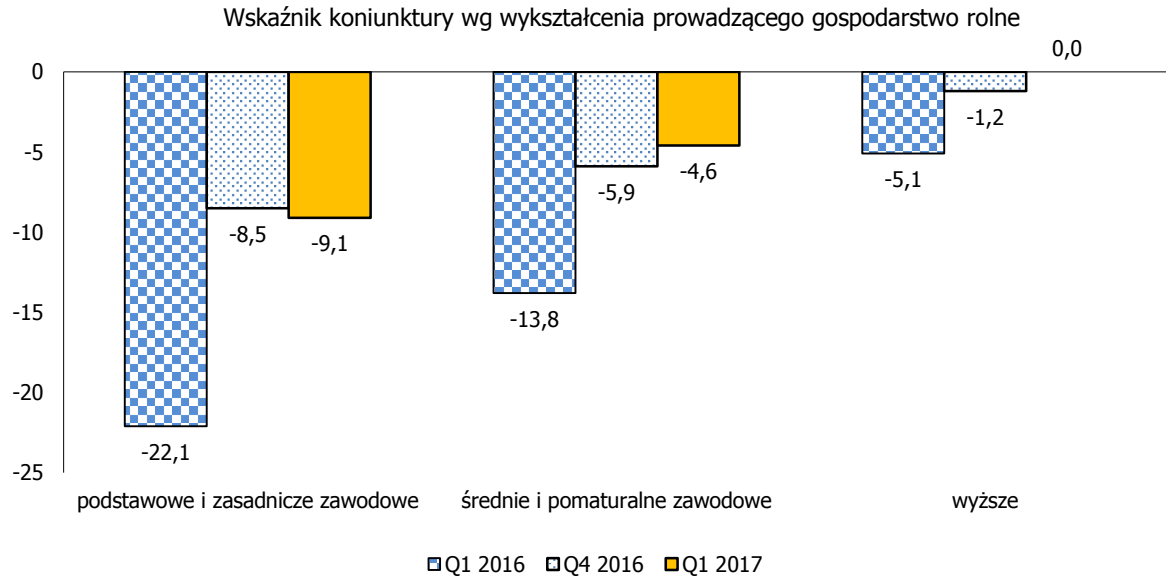
WSKAŹNIK KONIUNKTURY

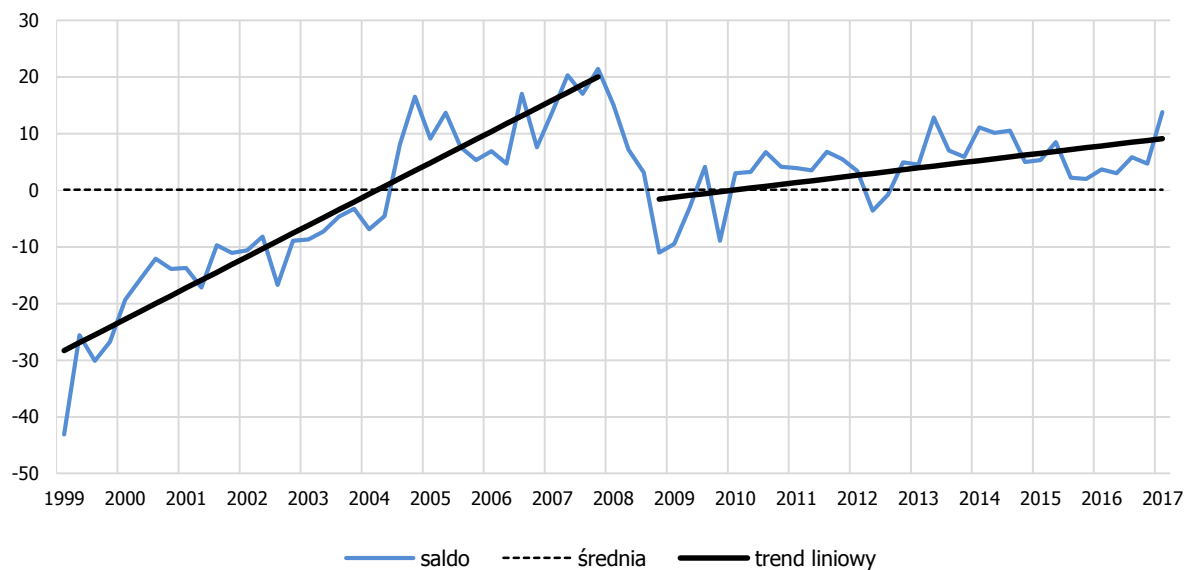
	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017
1. wskaźnik przychodów pieniężnych	-13,7	-21,2	-19,2	-10,1	-7,8	-11,7
2. wskaźnik zaufania	-4,9	-3,0	-3,5	-0,8	-2,2	7,3
wskaźnik koniunktury ($1 \cdot x_{\frac{2}{3}} + 2 \cdot x_{\frac{1}{3}}^1$)	-10,8	-15,2	-14,0	-7,0	-5,9	-5,3

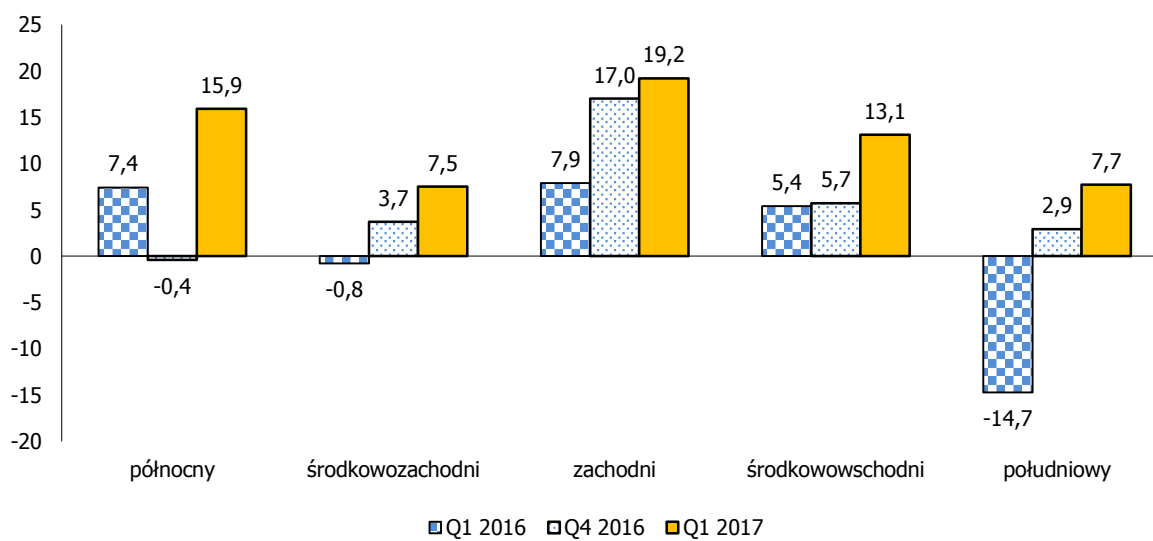

NASTROJE GOSPODARSTW ROLNYCH

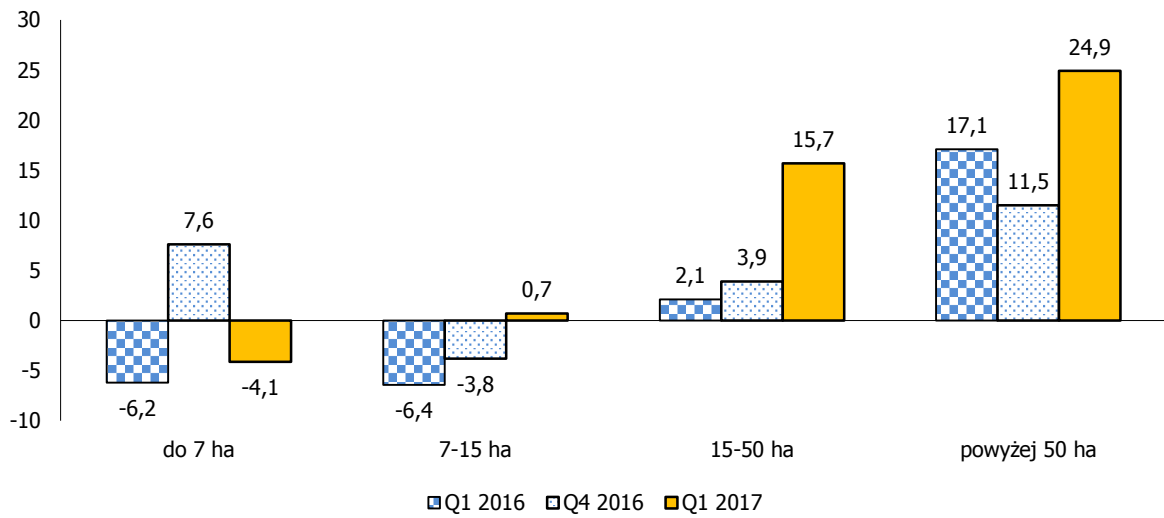

	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017
1. z ufnością	16,4	18,3	19,1	19,7	18,1	24,2
2. z obawą	69,2	67,1	64,8	66,4	68,5	65,4
3. ze strachem	14,4	14,6	16,1	13,9	13,4	10,4
saldo (1.-3.)	2,0	3,7	3,0	5,8	4,7	13,8
wskaźnika zaufania (1.-2.*0,1-3.)	-10,8	-15,2	-3,5	-0,8	-2,2	7,3

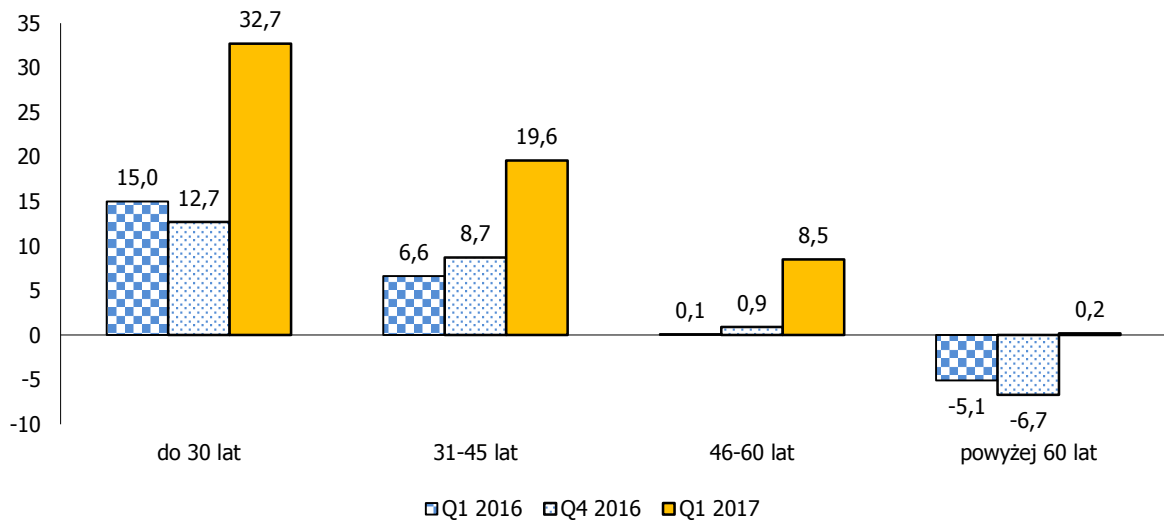
Nastroje gospodarstw rolnych wg makroregionów

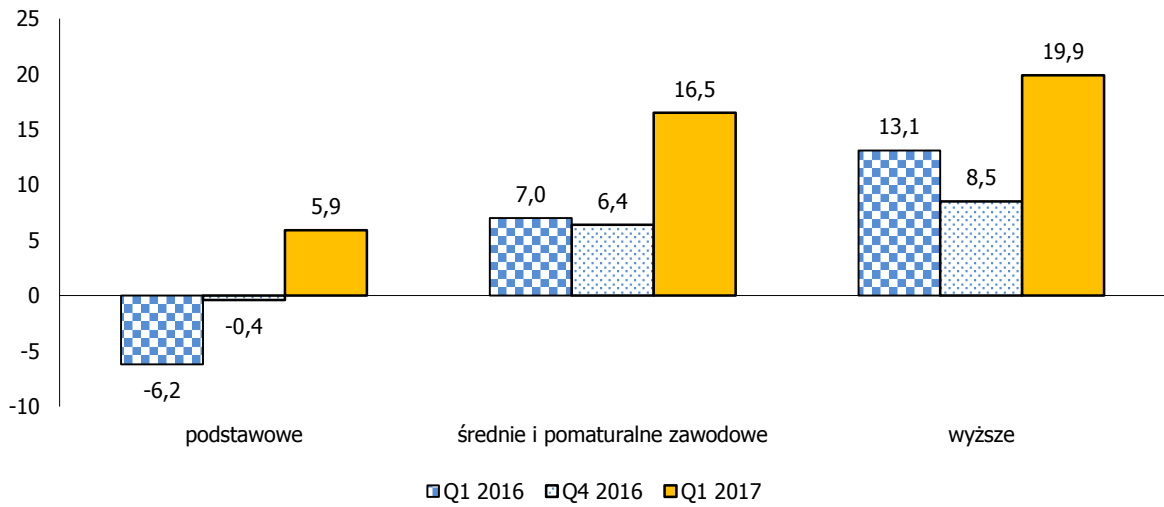
Nastroje gospodarstw rolnych wg powierzchni gospodarstw rolnych

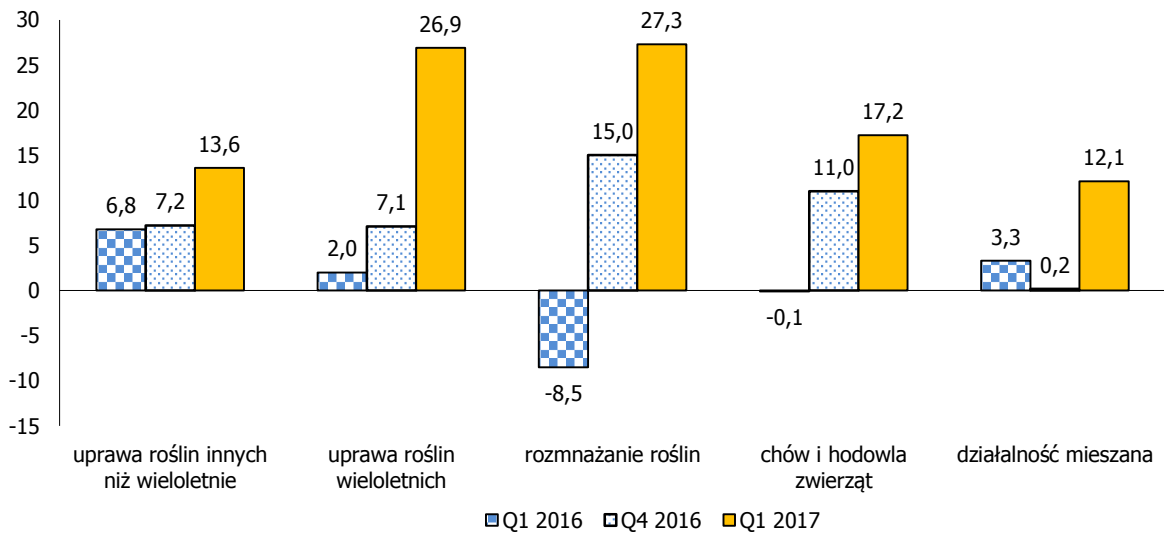
Nastroje gospodarstw rolnych wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

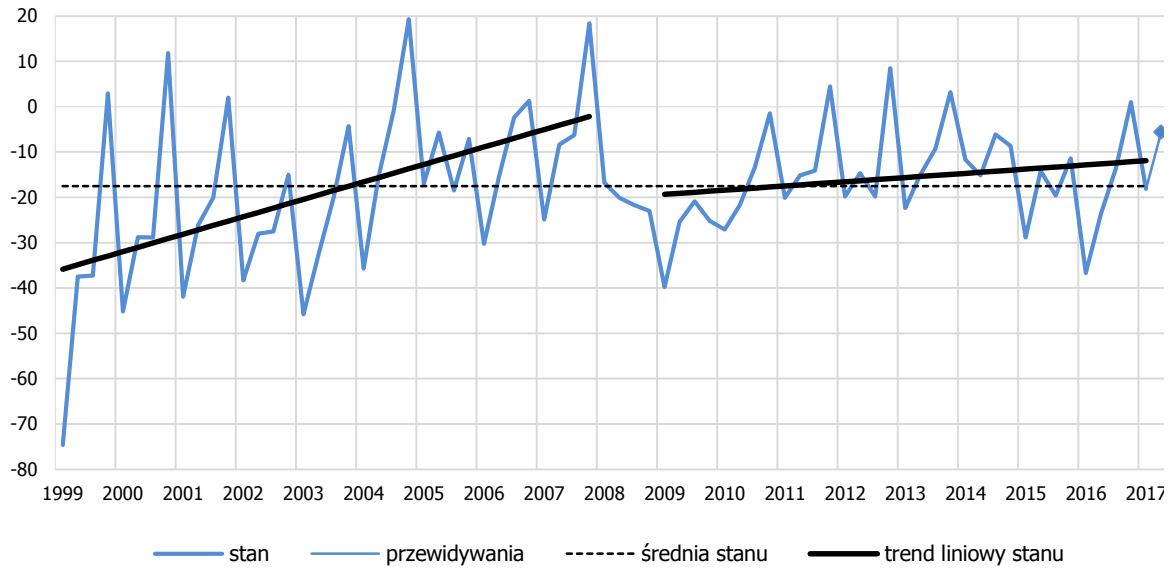
Nastroje gospodarstw rolnych wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

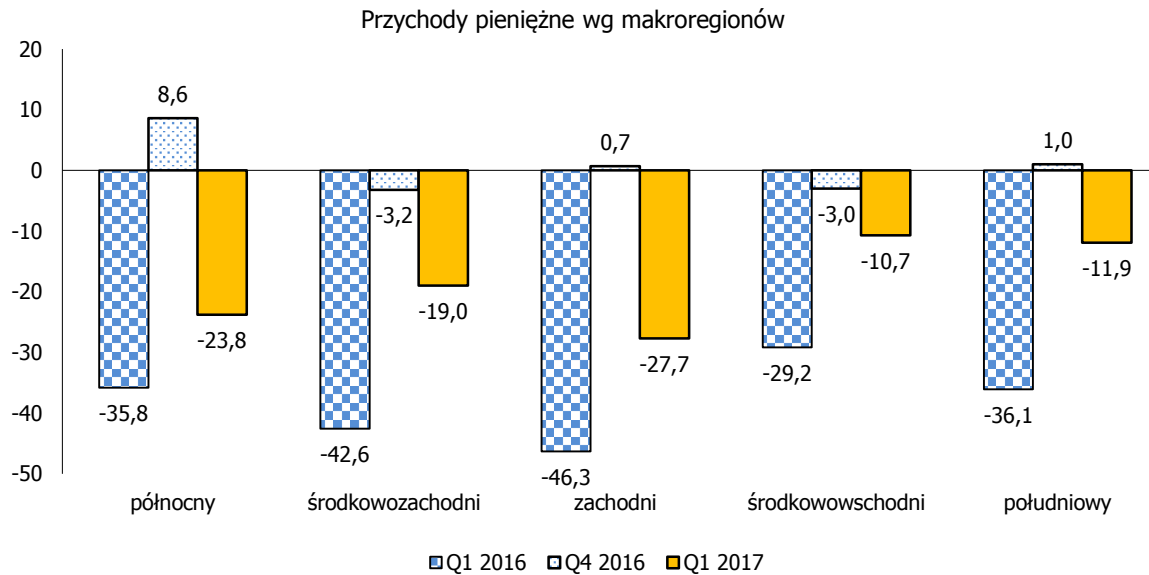
Nastroje gospodarstw rolnych wg grup PKD 2007

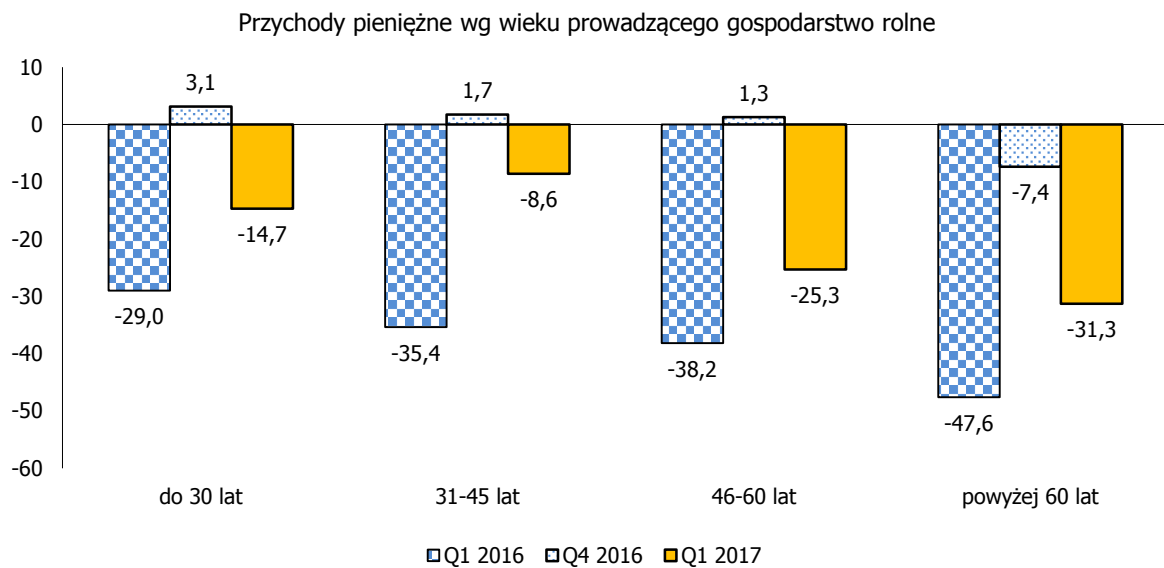
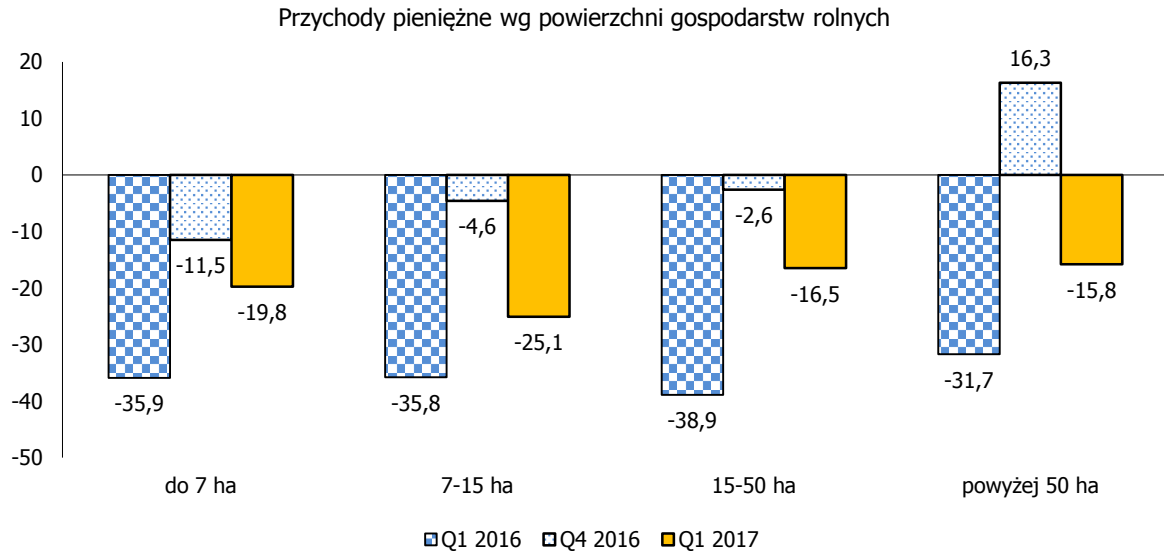

PRZYCHODY PIENIĘŻNE

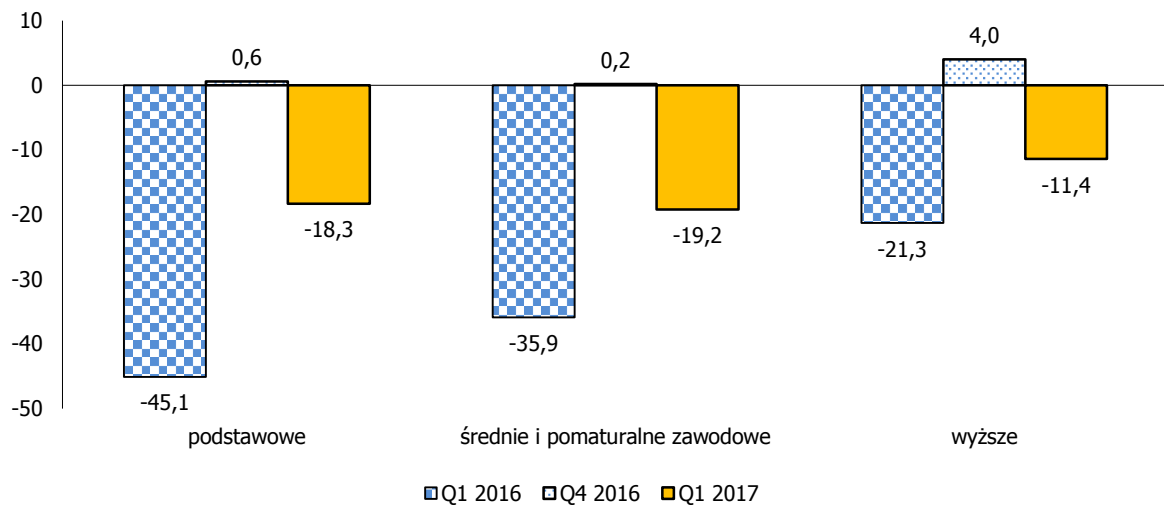

	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	przewidywania
1. wzrosły	27,8	13,4	17,4	24,2	32,9	21,0	24,4
2. nie zmieniły się	33,0	36,6	41,5	38,1	35,2	39,8	45,6
3. zmalały	39,2	50,1	41,1	37,8	31,9	39,1	30,0
brak	5,0	9,5	8,0	7,3	5,4	9,6	8,3
saldo (1.-3.)	-11,4	-36,7	-23,7	-13,6	1,0	-18,1	-5,6

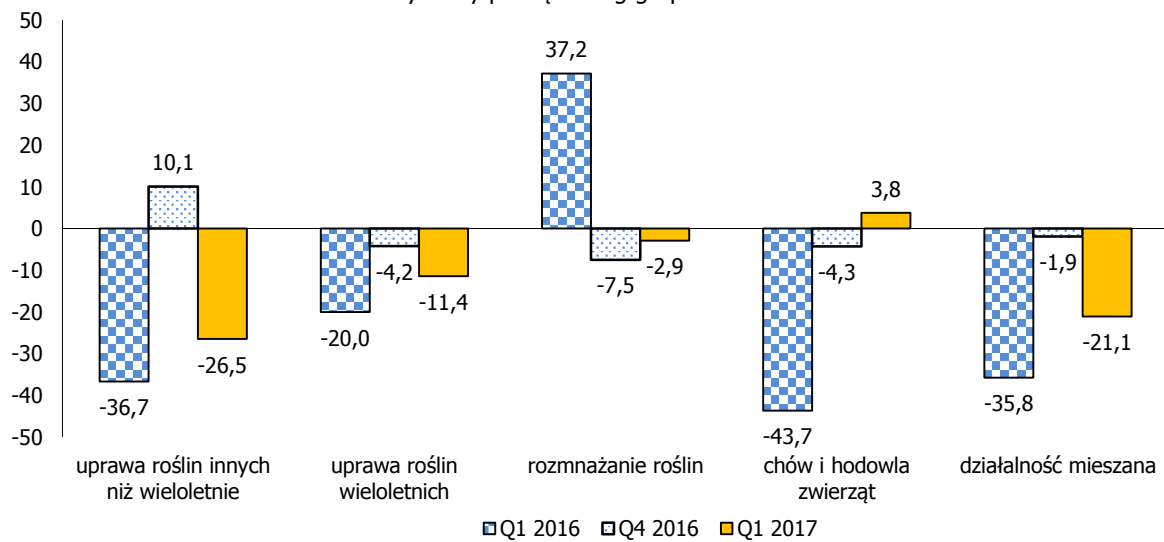

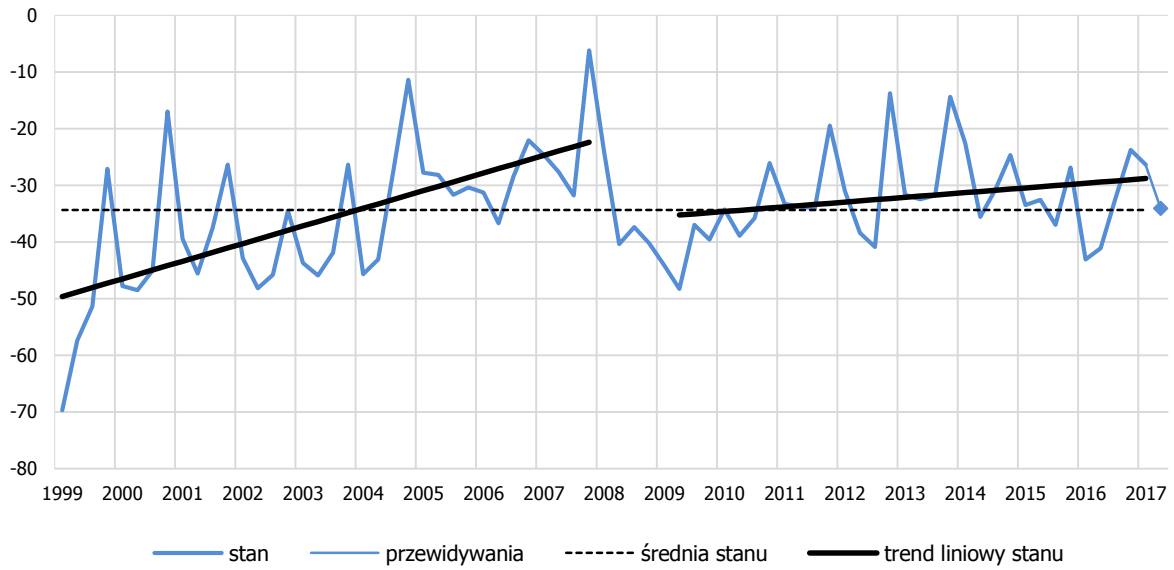
Przychody pieniężne wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

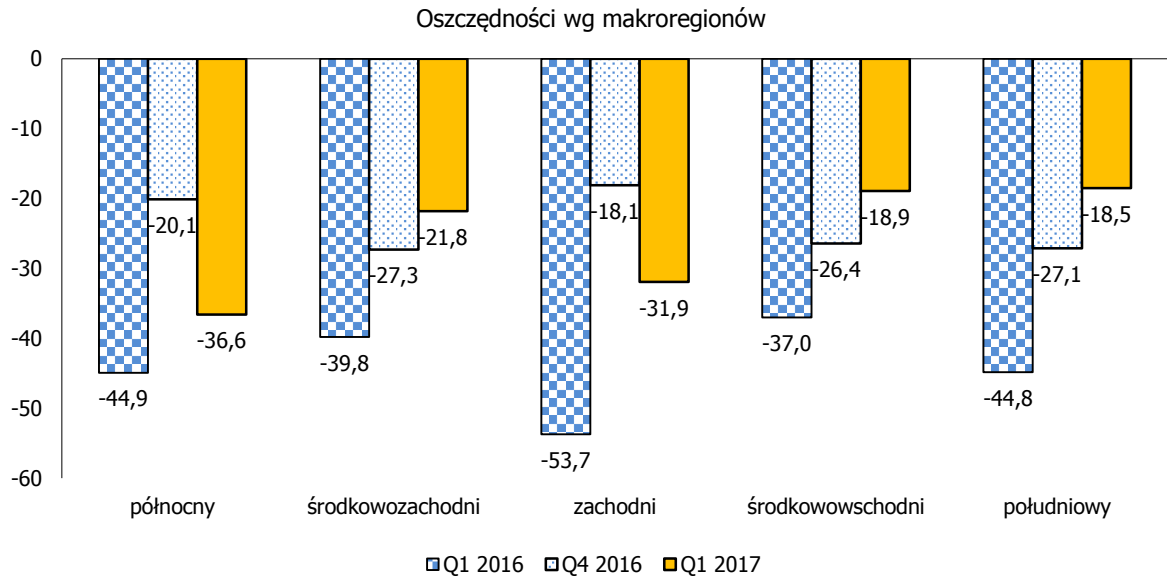
Przychody pieniężne wg grup PKD 2007

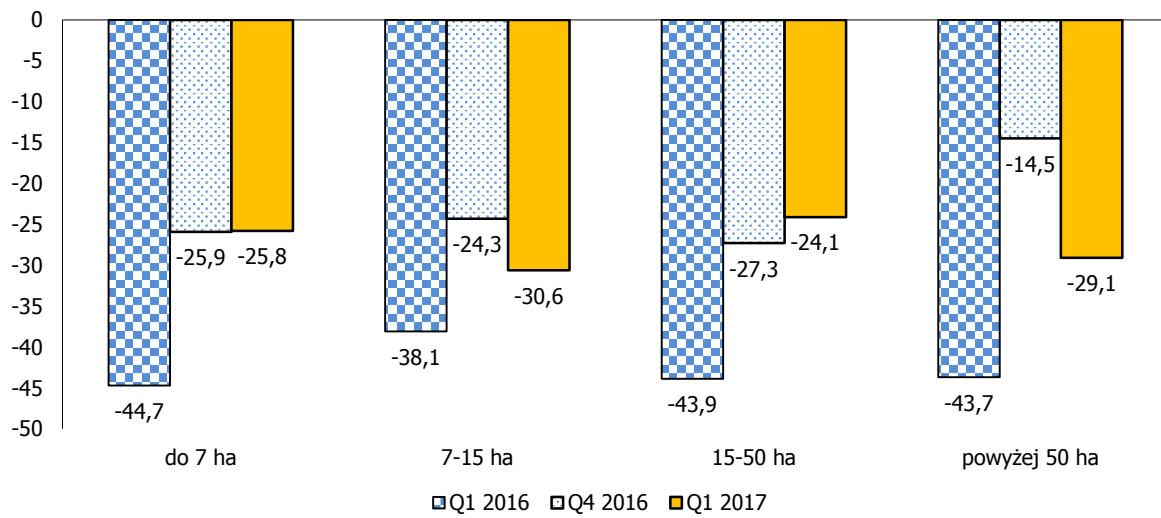
OSZCZĘDNOŚCI

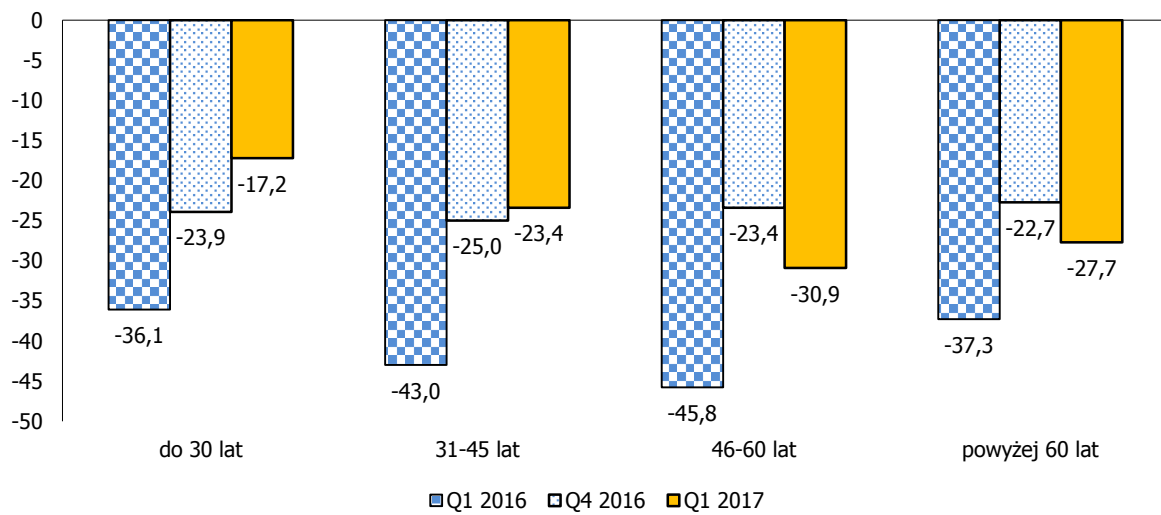
	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	przewidywania
1. wzrosły	16,1	8,5	7,5	12,9	15,5	14,2	10,5
2. nie zmieniły się	40,9	39,9	43,9	42,0	45,2	45,2	44,9
3. zmalały	43,0	51,6	48,6	45,1	39,3	40,6	44,6
4. brak	19,6	19,3	19,8	18,2	17,4	16,4	16,1
saldo (1.-3.)	-26,9	-43,1	-41,1	-32,2	-23,8	-26,4	-34,1

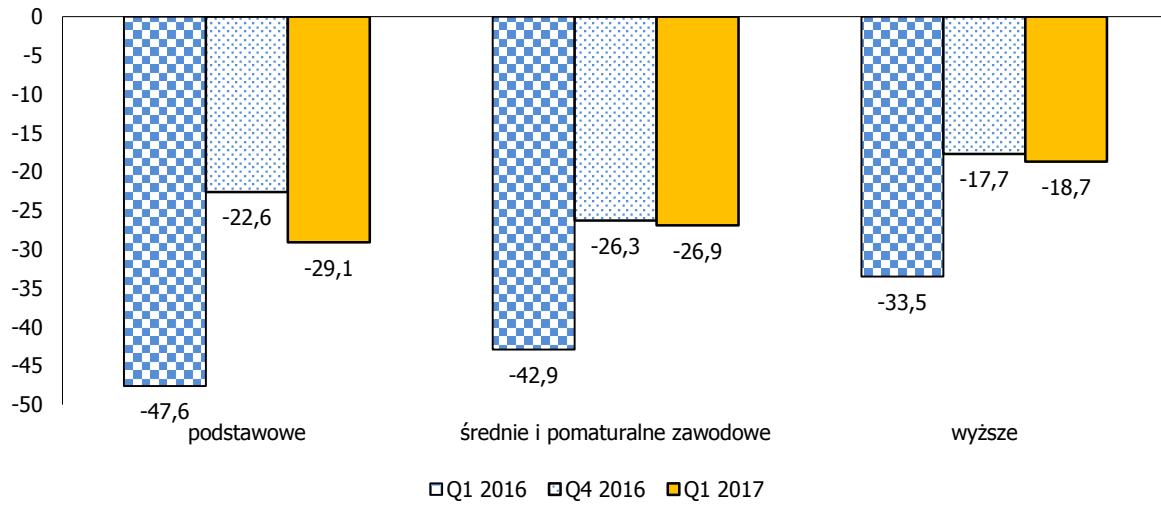
Oszczędności wg powierzchni gospodarstw rolnych

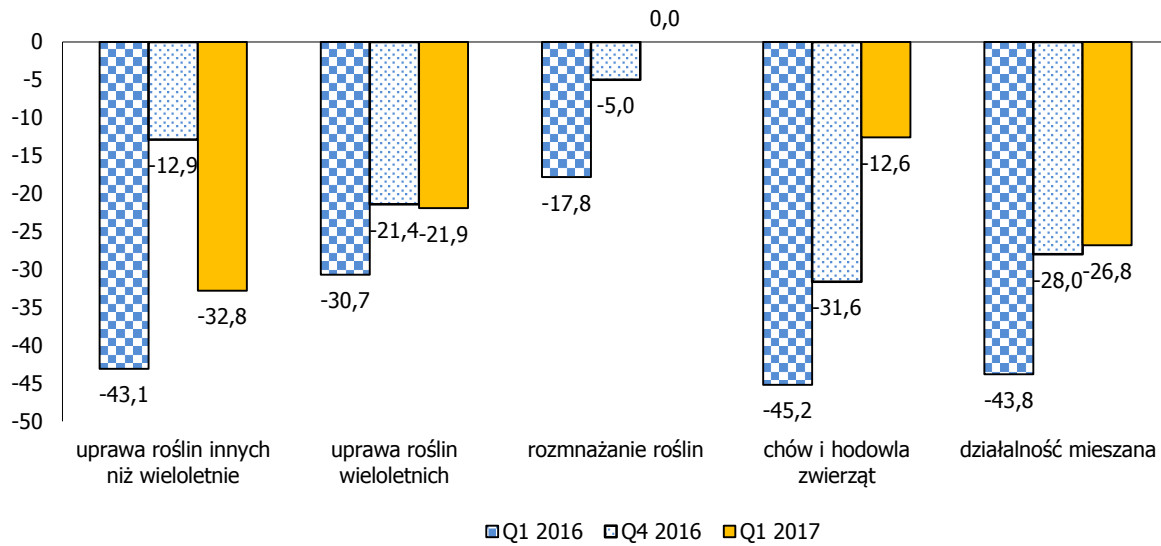
Oszczędności wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

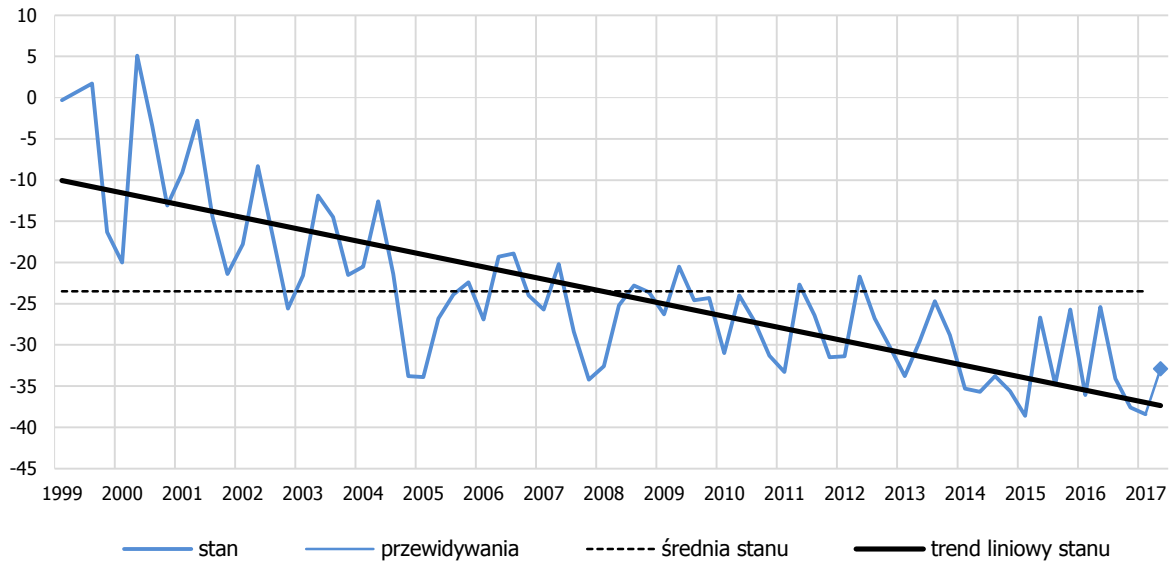
Oszczędności wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Oszczędności wg grup PKD 2007

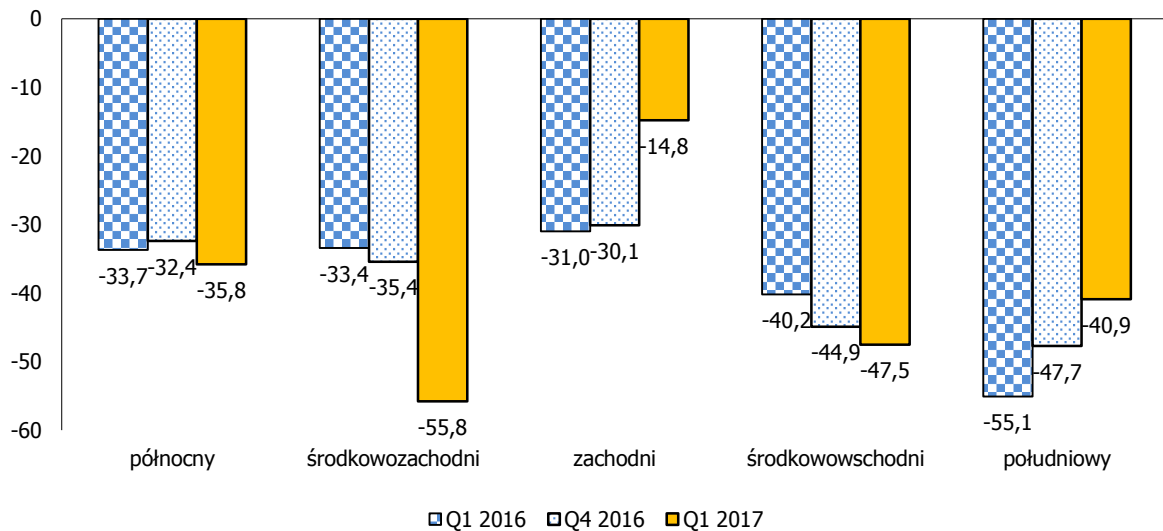

ZADŁUŻENIE

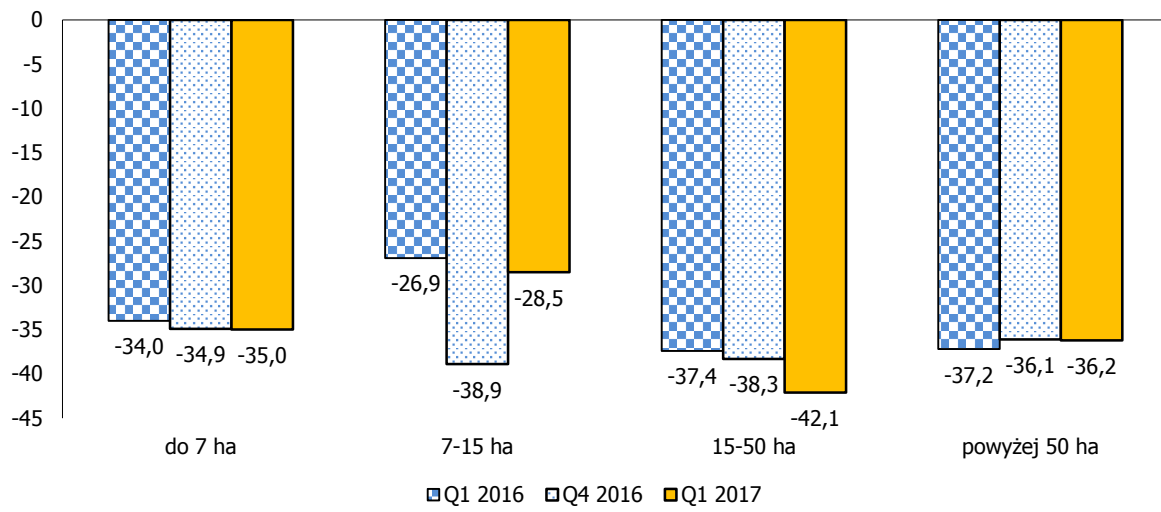

	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	przewidywania
1. wzrosło	15,2	12,8	14,6	11,4	11,3	10,7	13,9
2. nie zmieniło się	43,9	38,3	45,4	43,1	39,7	40,2	39,2
3. zmalało	40,9	48,9	40,0	45,5	48,9	49,1	46,8
4. brak	30,6	32,0	34,8	33,8	32,9	36,8	36,3
saldo (1.-3.)	-25,7	-36,1	-25,4	-34,1	-37,6	-38,4	-32,9

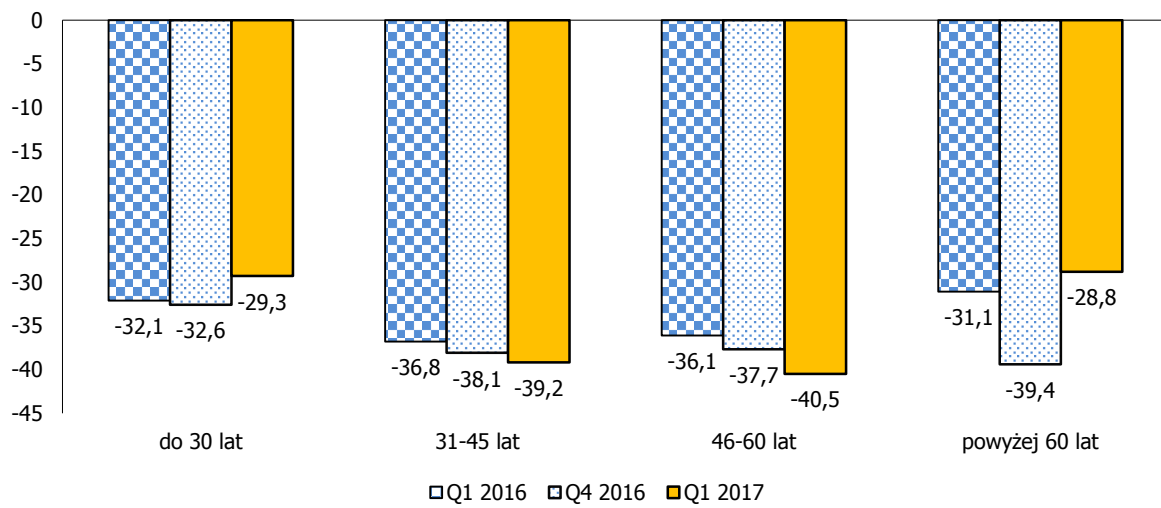
Zadłużenie wg makroregionów

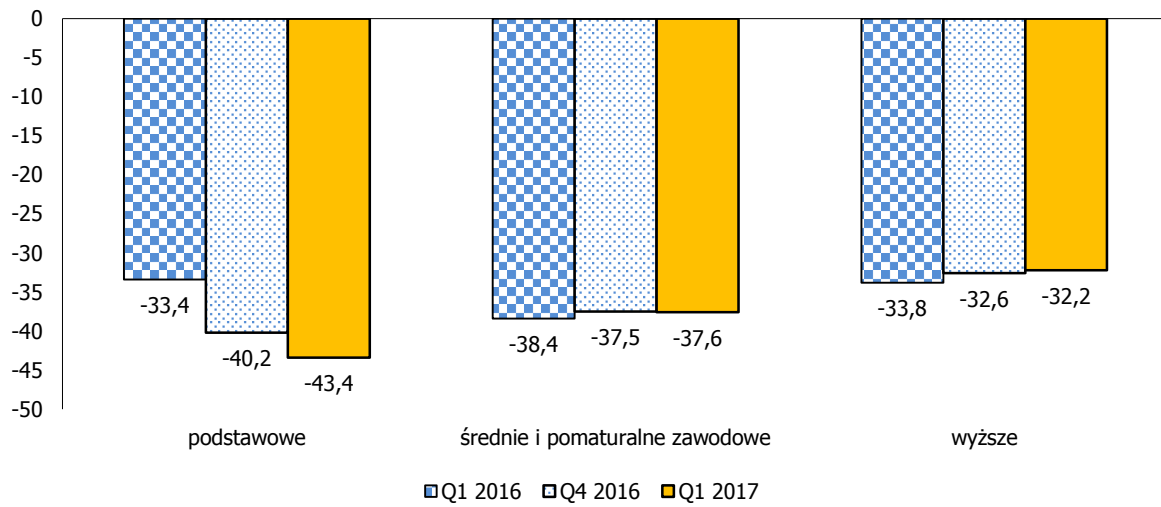
Zadłużenie wg powierzchni gospodarstw rolnych

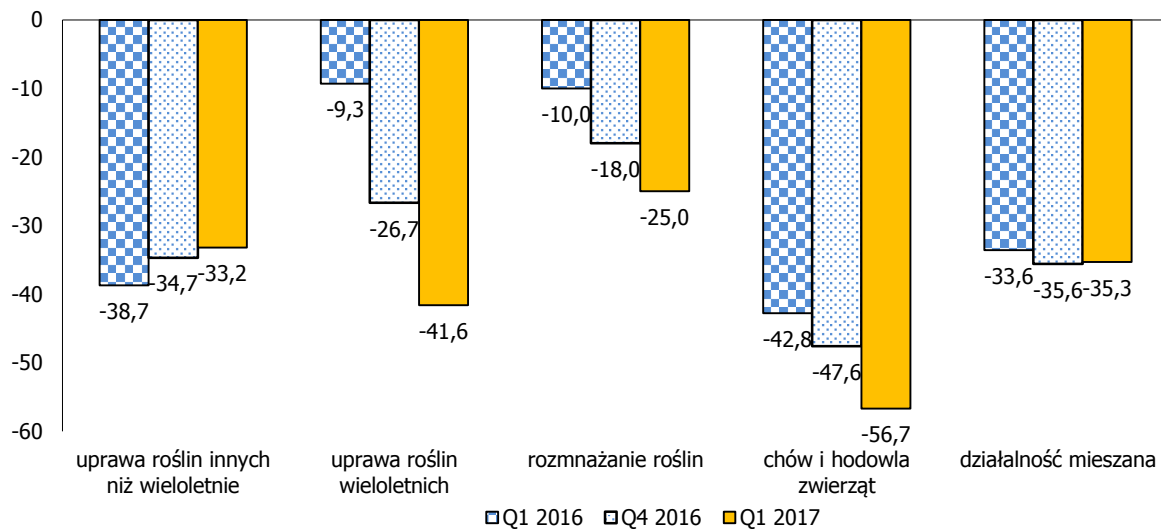
Zadłużenie wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

Zadłużenie wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

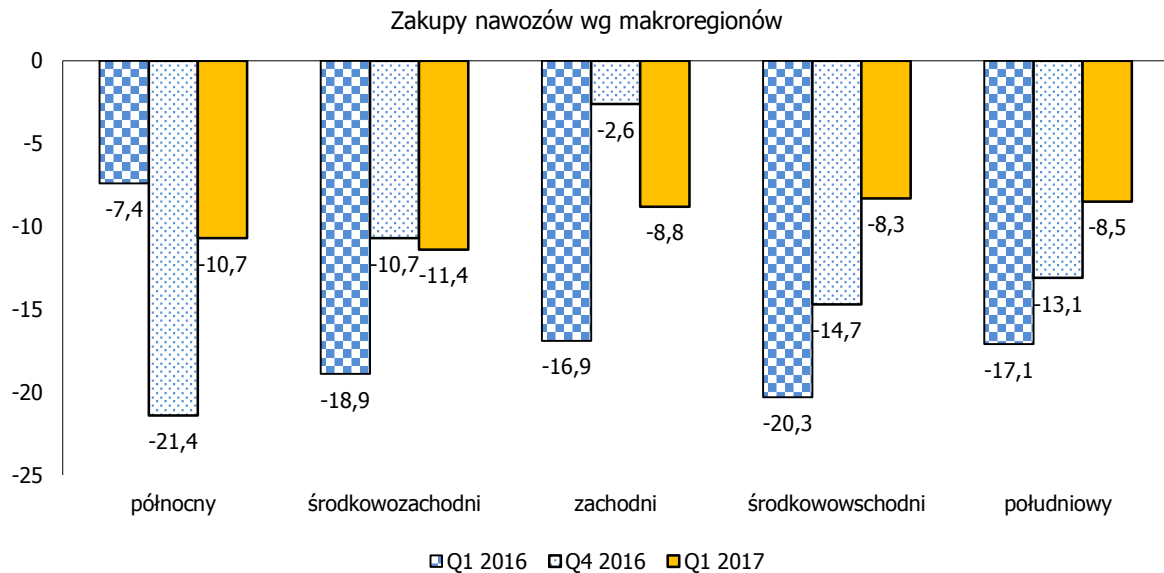
Zadłużenie wg grup PKD 2007

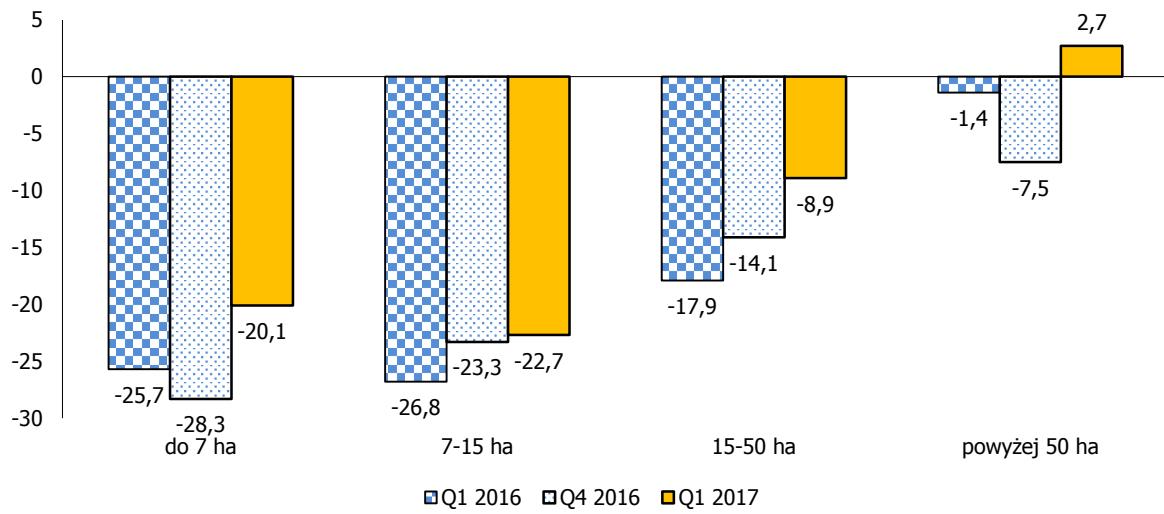
ZAKUPY NAWOZÓW MINERALNYCH

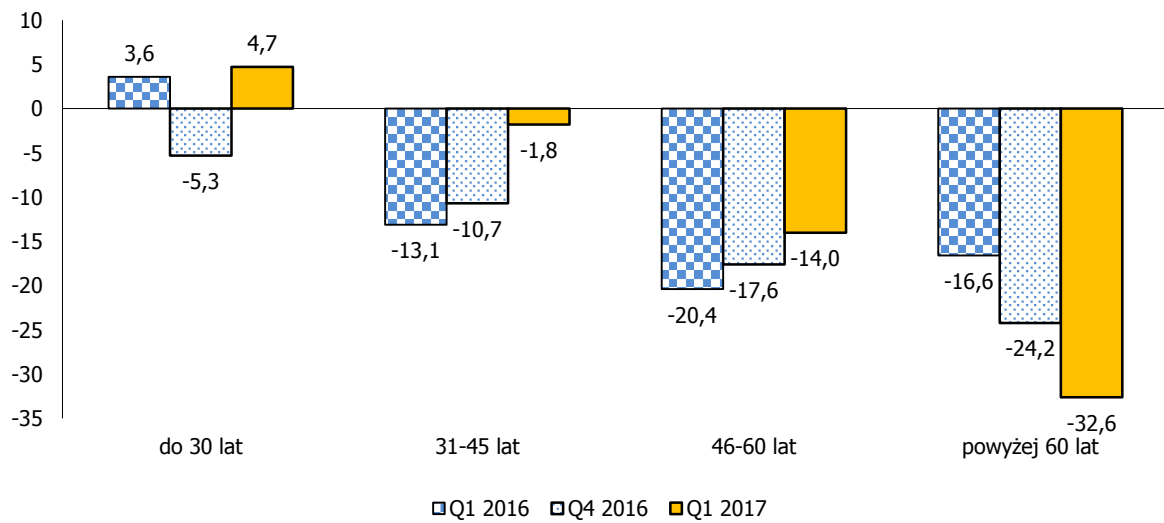
	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017
1. wzrosły	11,7	12,0	14,5	15,6	12,8	13,8
2. nie zmieniły się	58,2	60,4	58,3	58,2	60,1	62,9
3. zmalały	30,1	27,7	27,2	26,3	27,1	23,2
4. nie dokonano	8,9	11,2	4,0	3,8	9,0	8,5
saldo (1.-3.)	-18,4	-15,7	-12,7	-10,7	-14,3	-9,4

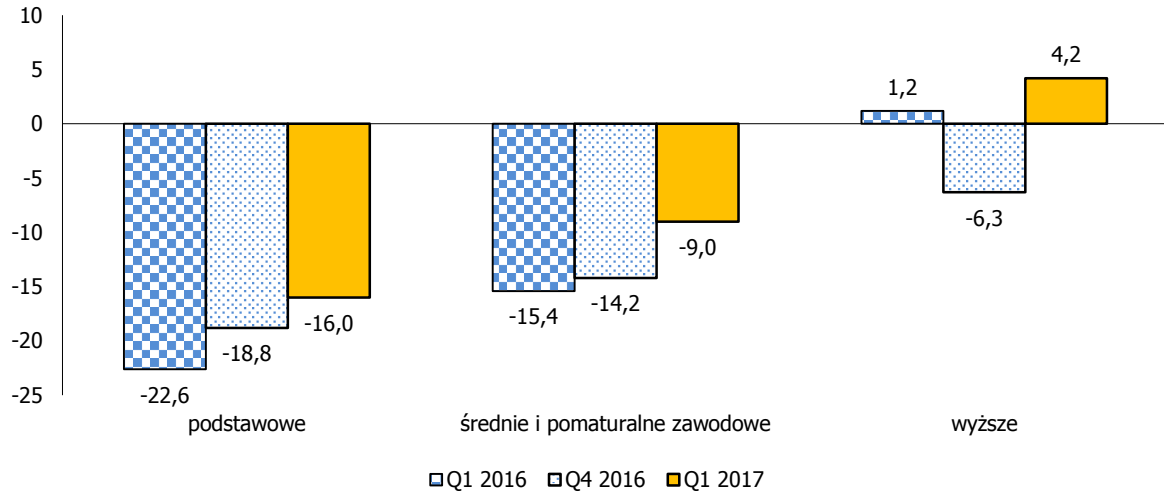
Zakupy nawozów wg powierzchni gospodarstw rolnych

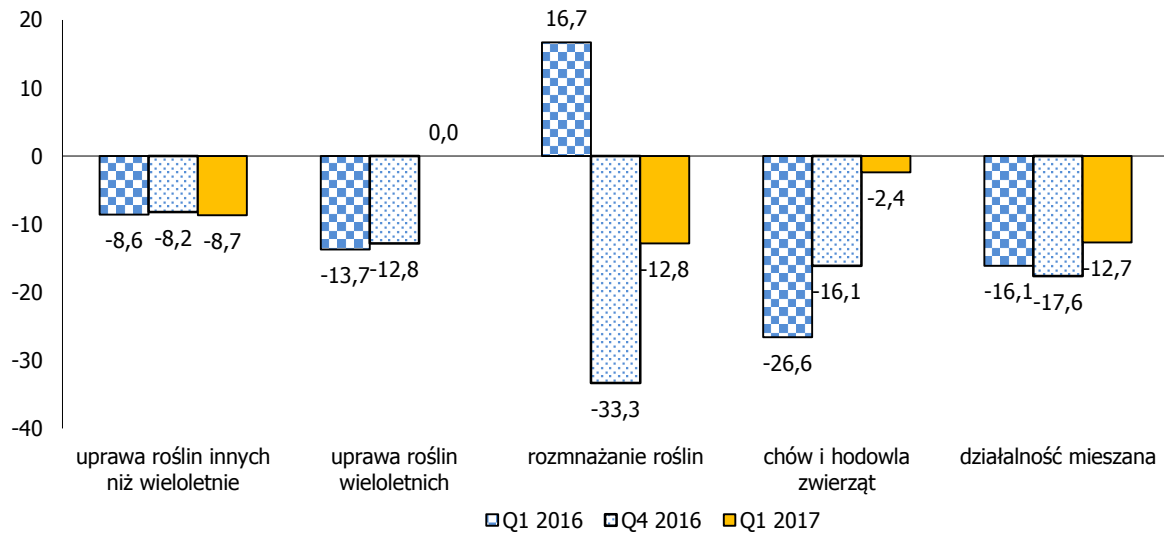
Zakupy nawozów wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

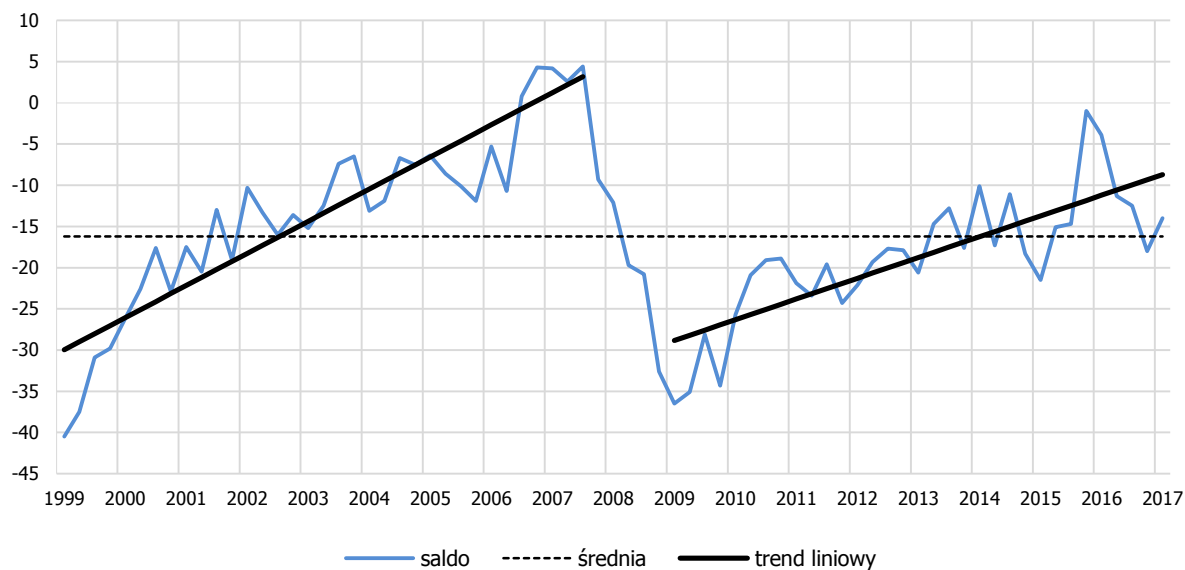
Zakupy nawozów wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zakupy nawozów wg grup PKD 2007

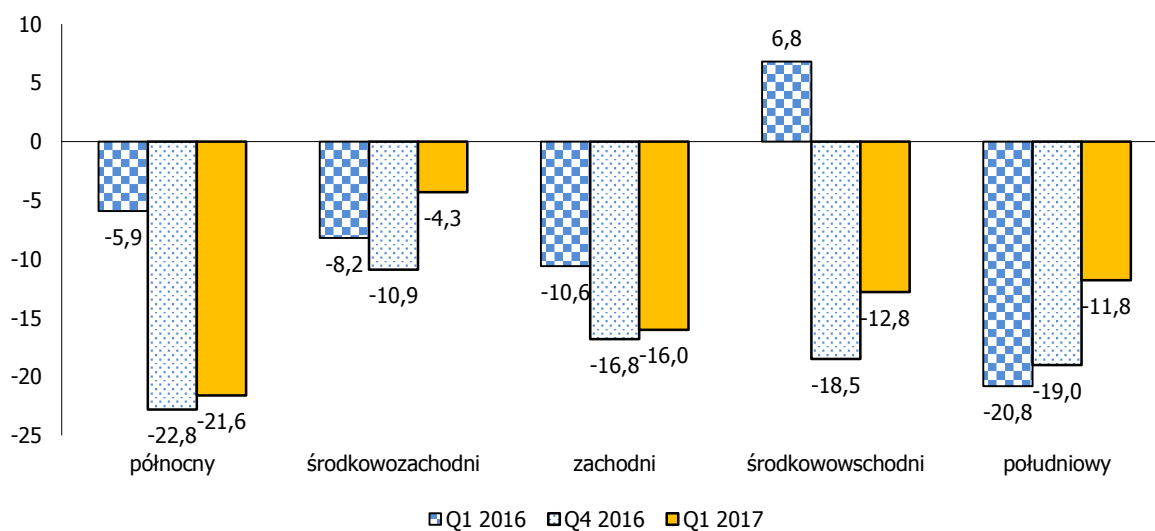

ZAKUPY PASZ TRĘŚCIWYCH

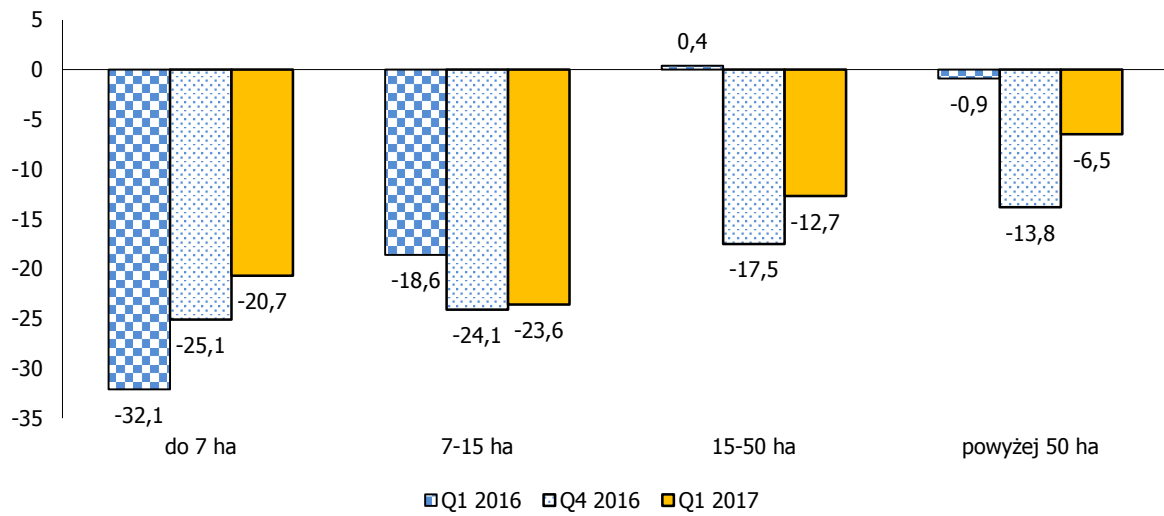

	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017
1. wzrosły	22,9	18,9	14,9	14,5	11,0	10,3
2. nie zmieniły się	53,2	58,3	58,9	58,5	60,0	65,5
3. zmalały	23,9	22,8	26,2	27,0	29,0	24,3
4. nie dokonano	31,0	30,8	27,4	32,8	31,5	37,8
saldo (1.-3.)	-1,0	-3,9	-11,3	-12,5	-18,0	-14,0

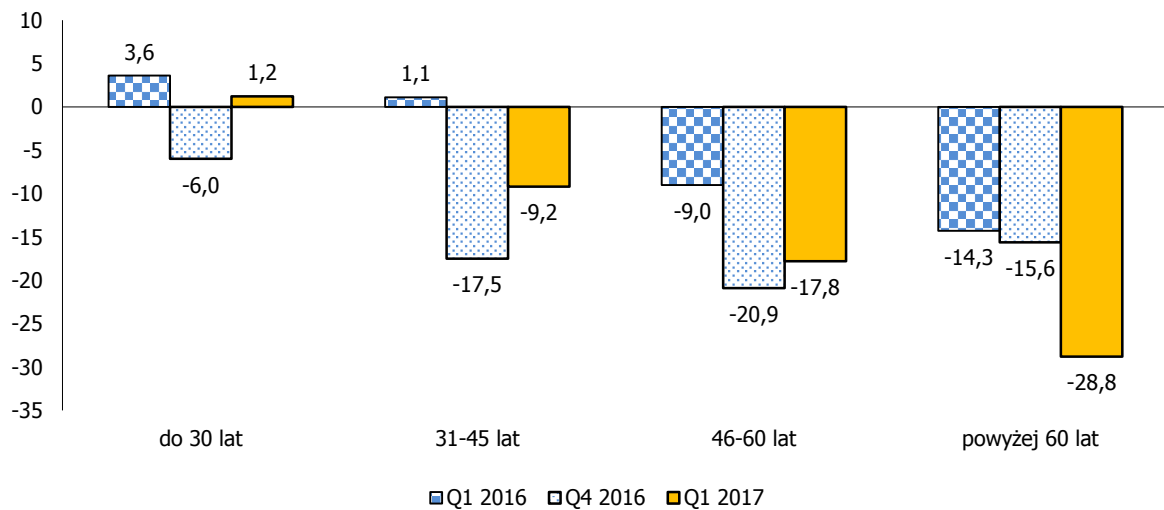
Zakupy pasz wg makroregionów

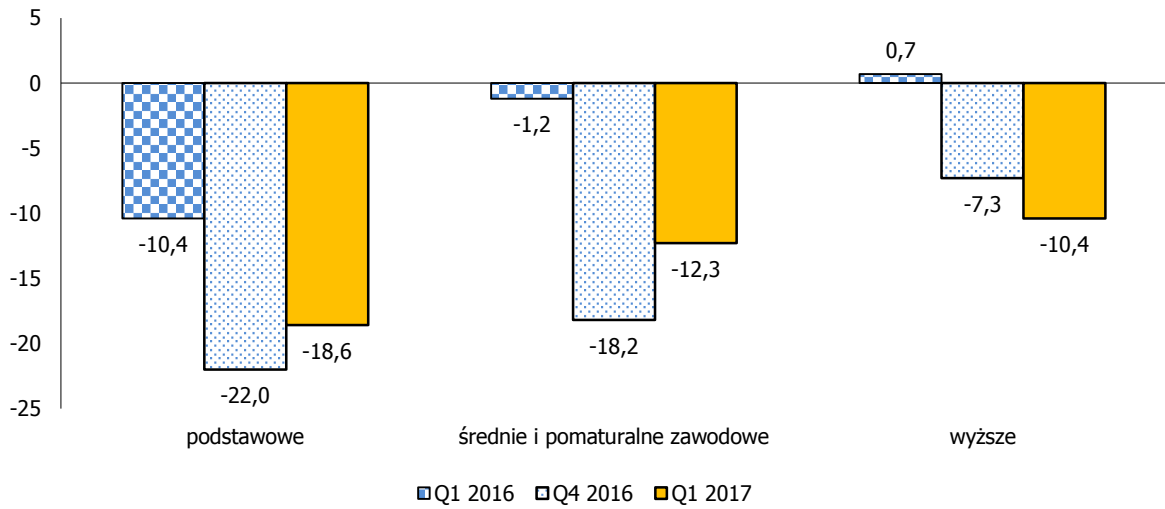
Zakupy pasz wg powierzchni gospodarstw rolnych

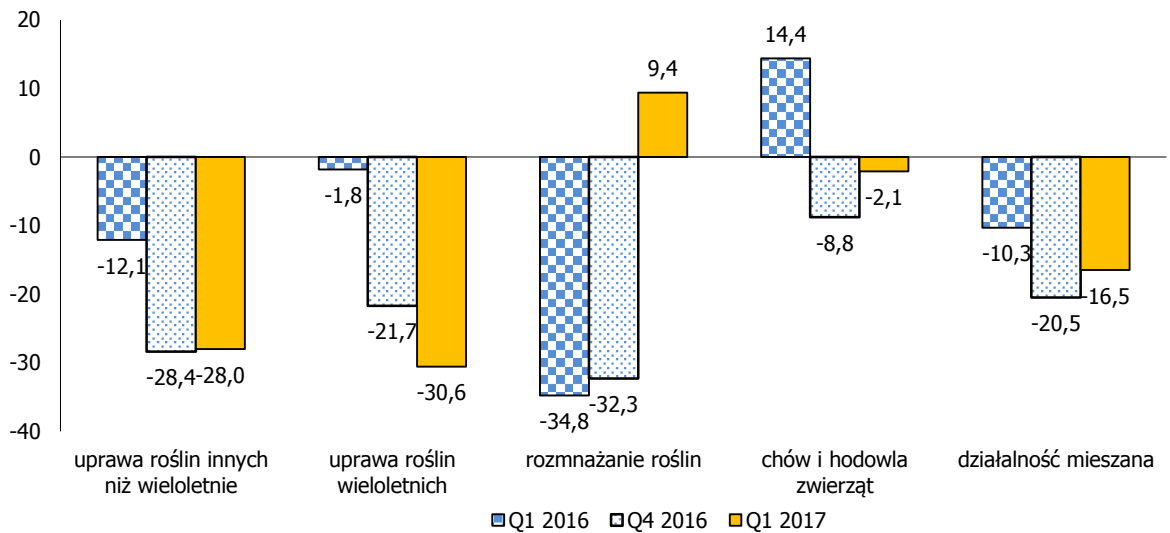
Zakupy pasz wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

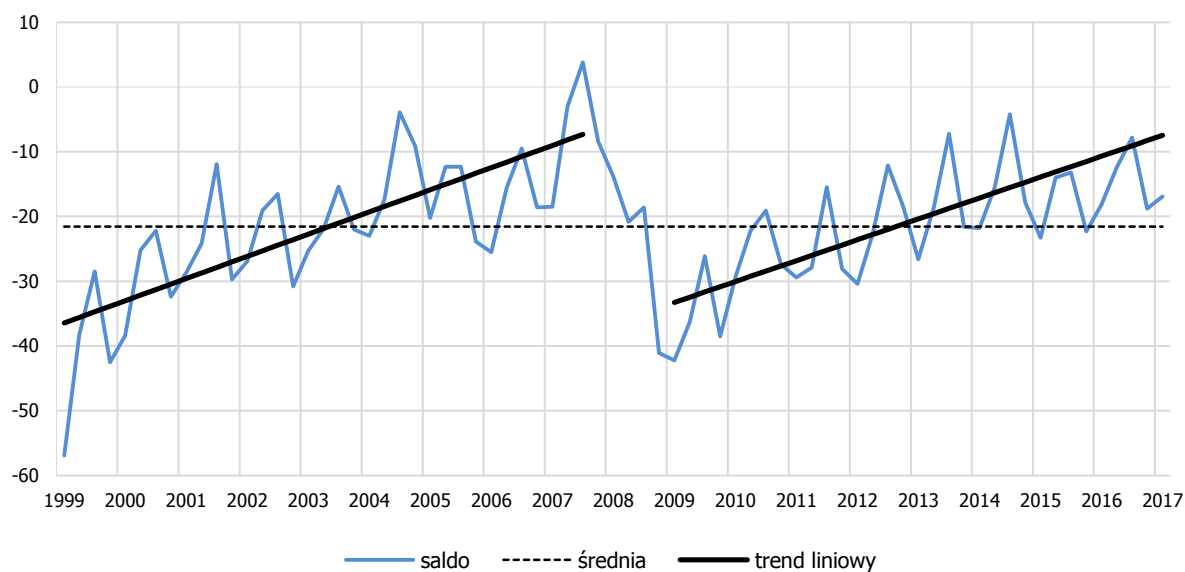
Zakupy pasz wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zakupy pasz wg grup PKD 2007

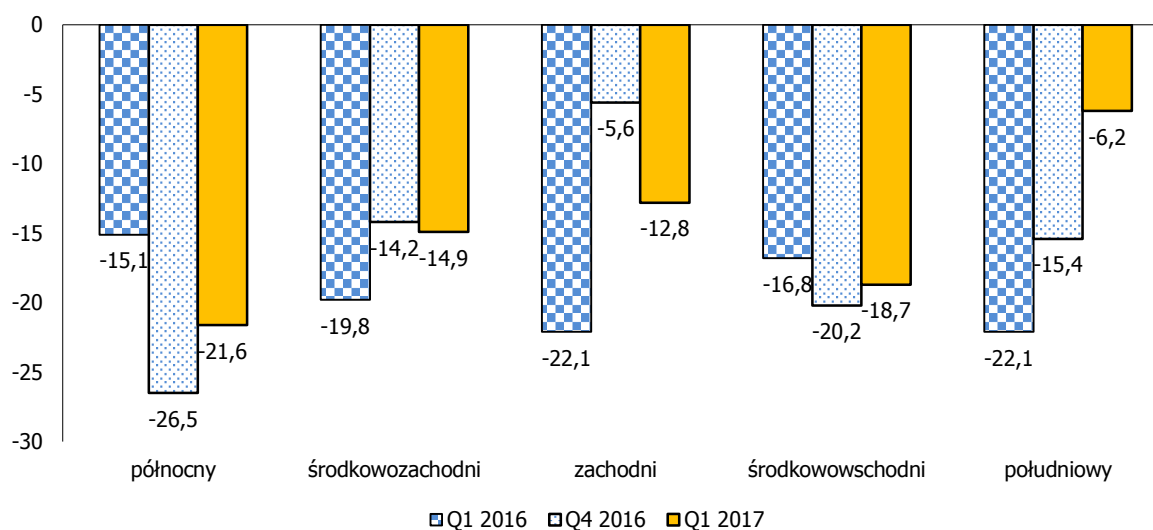

ZAKUPY ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN

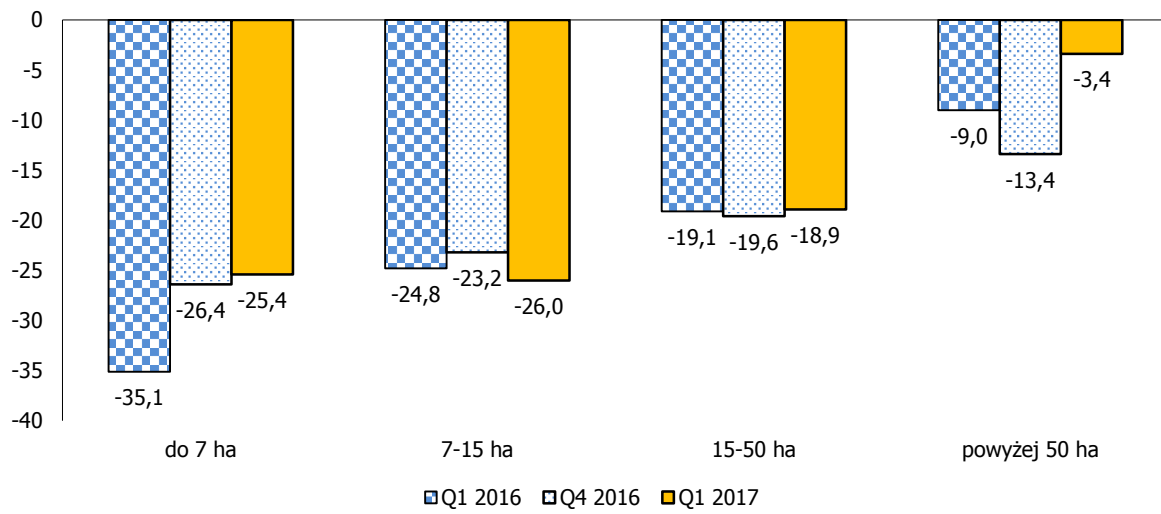

	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017
1. wzrosły	9,7	10,6	12,9	16,9	10,8	10,2
2. nie zmieniły się	58,3	60,6	61,8	58,4	59,6	62,7
3. zmalały	32,0	28,8	25,3	24,7	29,6	27,1
4. nie dokonano	12,2	17,1	5,9	4,8	13,1	15,2
saldo (1.-3.)	-22,3	-18,2	-12,4	-7,8	-18,8	-16,9

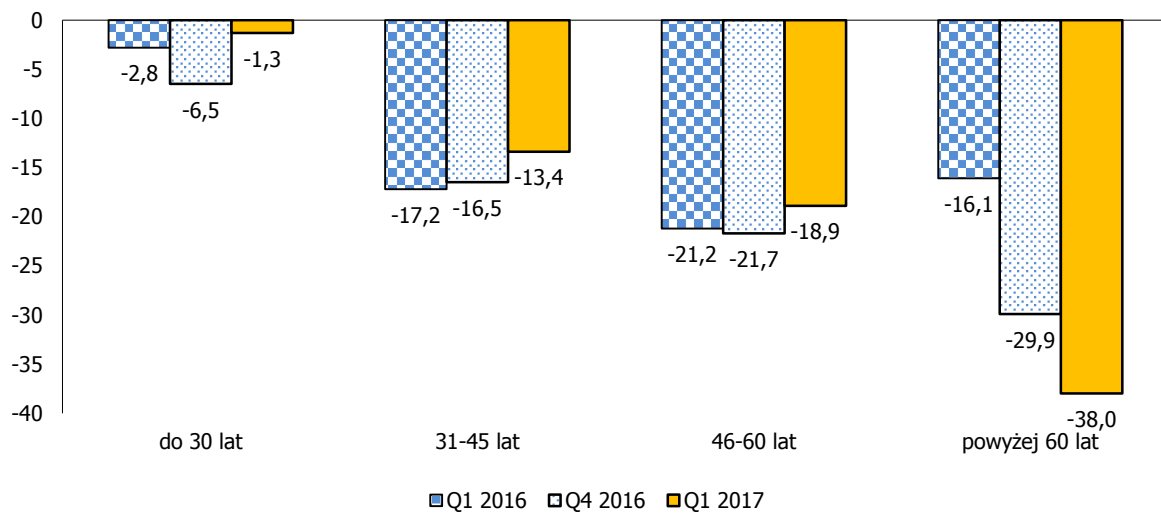
Zakupy środków ochrony roślin wg makroregionów

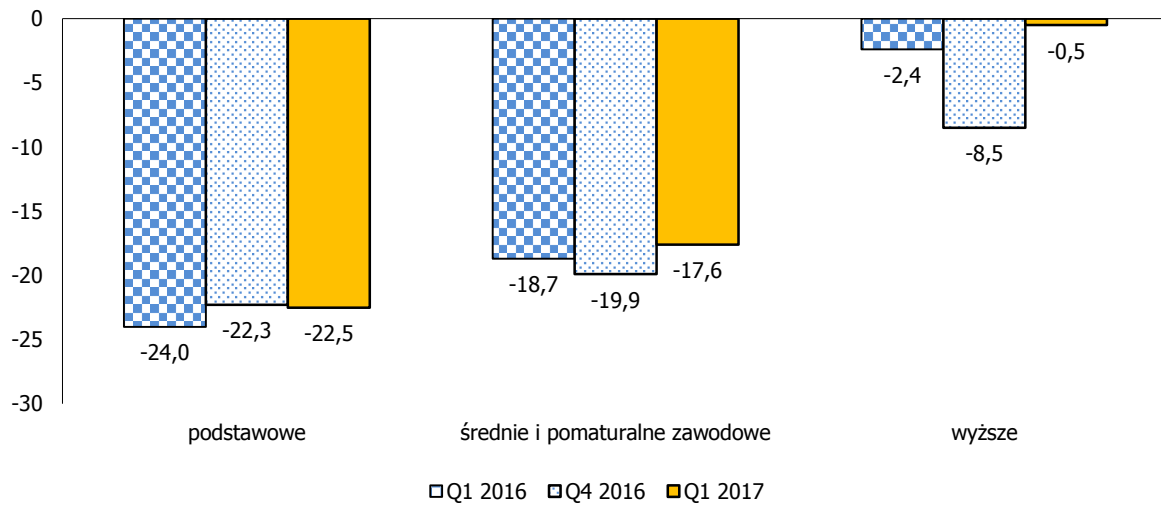
Zakupy środków ochrony roślin wg powierzchni gospodarstw rolnych

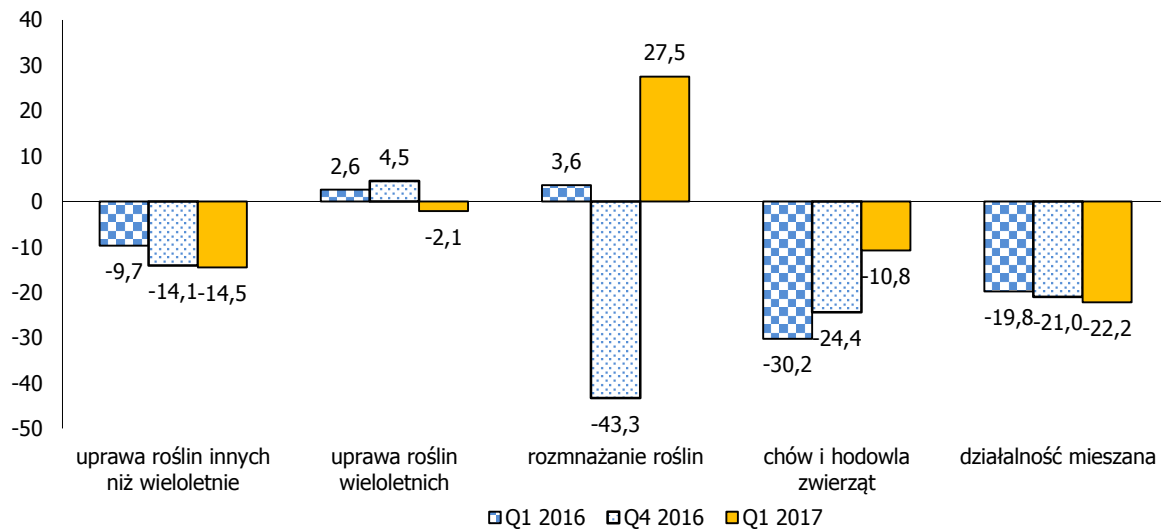
Zakupy środków ochrony roślin wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

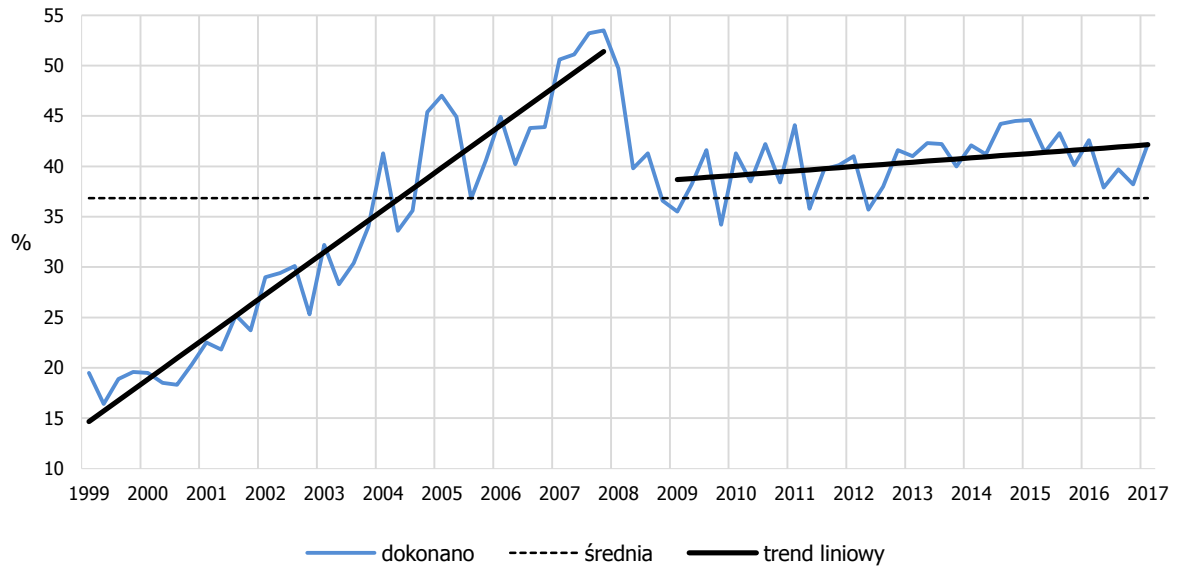
Zakupy środków ochrony roślin wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

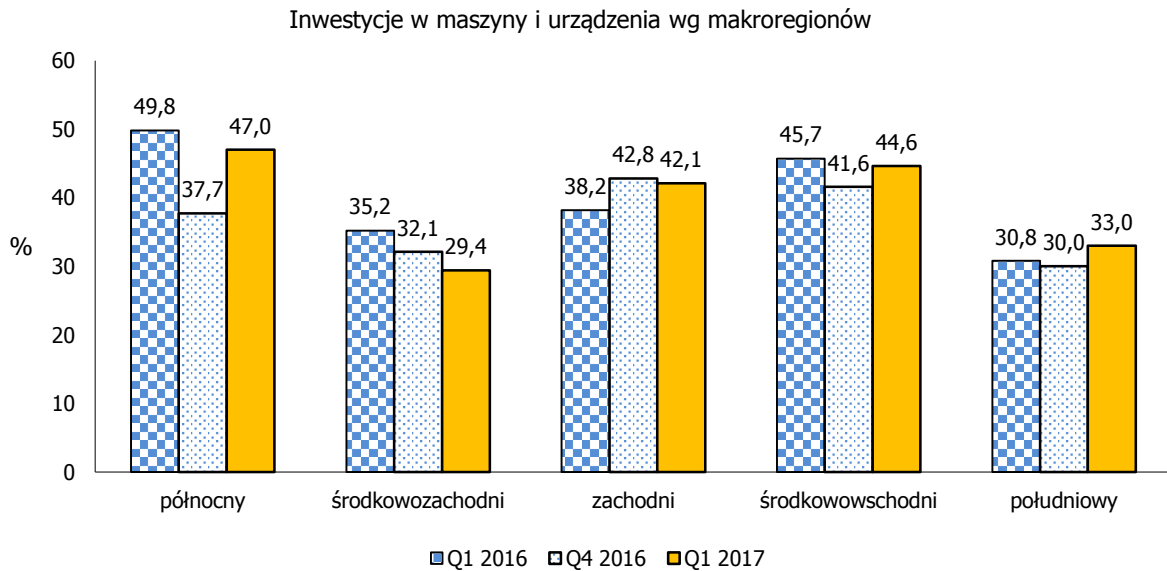
Zakupy środków ochrony roślin wg grup PKD 2007

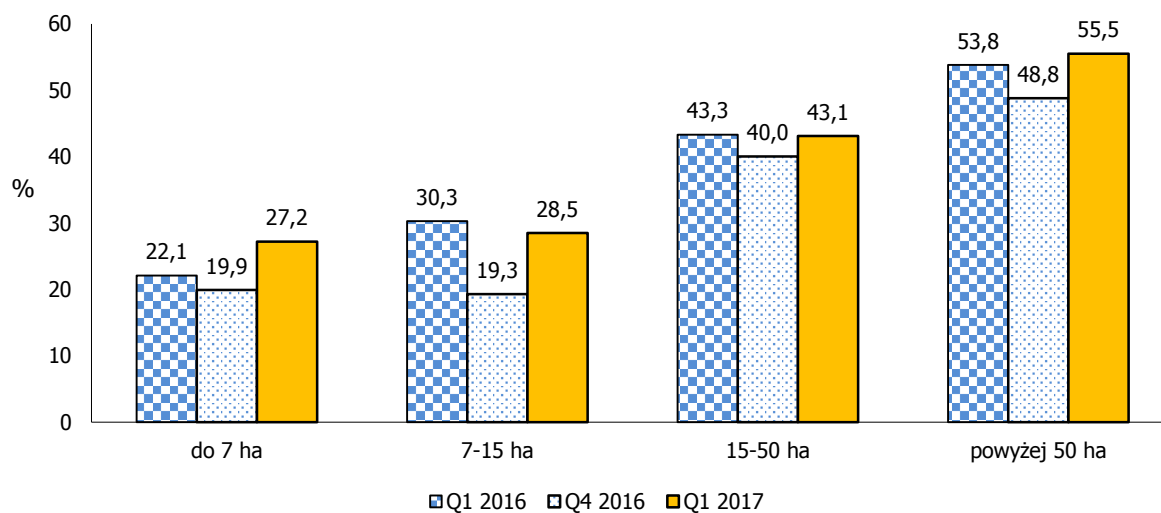
INWESTYCJE W MASZYNY I URZĄDZENIA

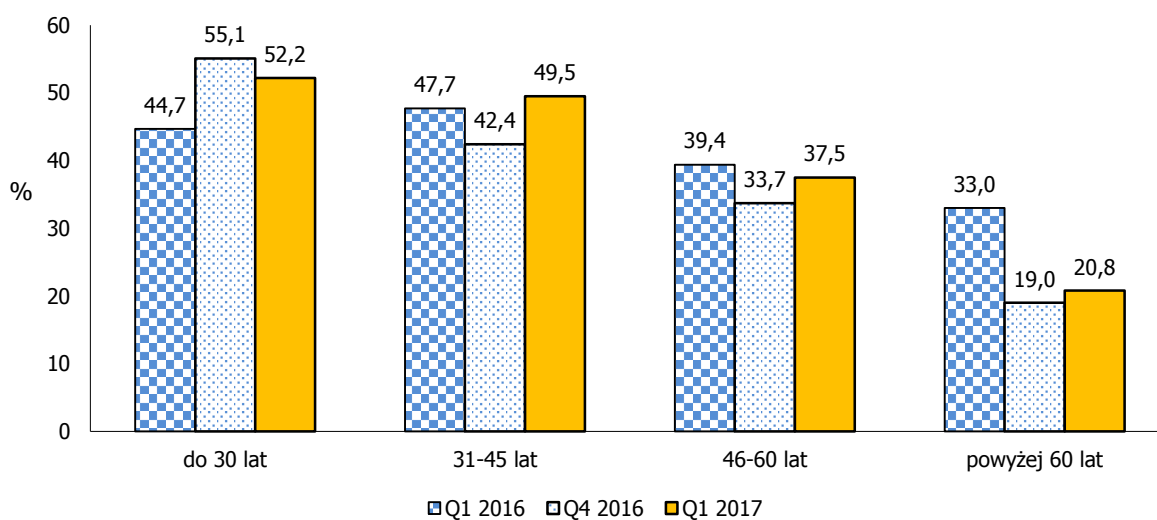
w %	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017
dokonano	40,1	42,6	37,9	39,7	38,2	42,2
nie dokonano	59,9	57,4	62,1	60,3	61,8	57,8

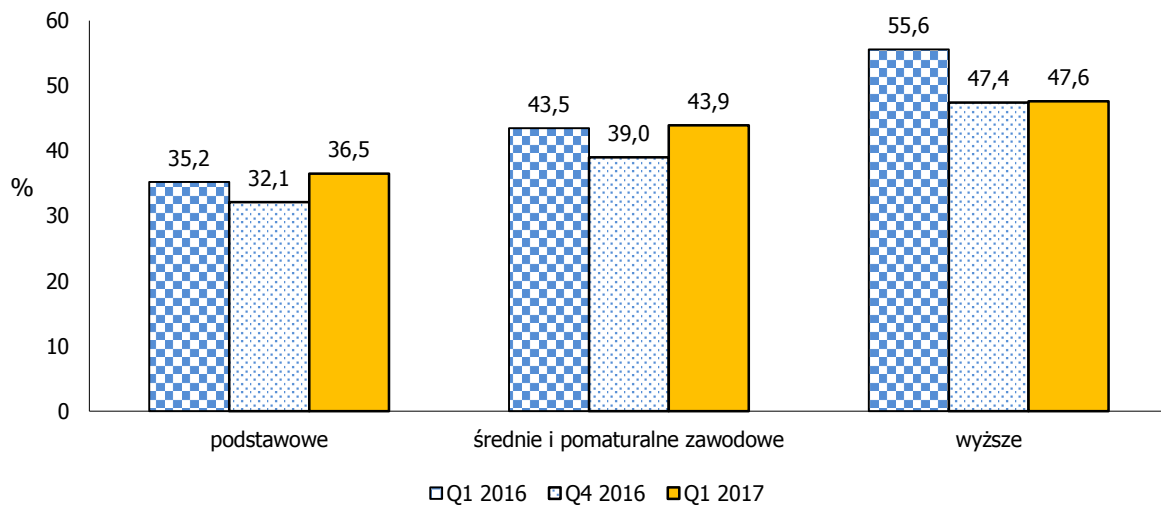
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg powierzchni gospodarstw rolnych

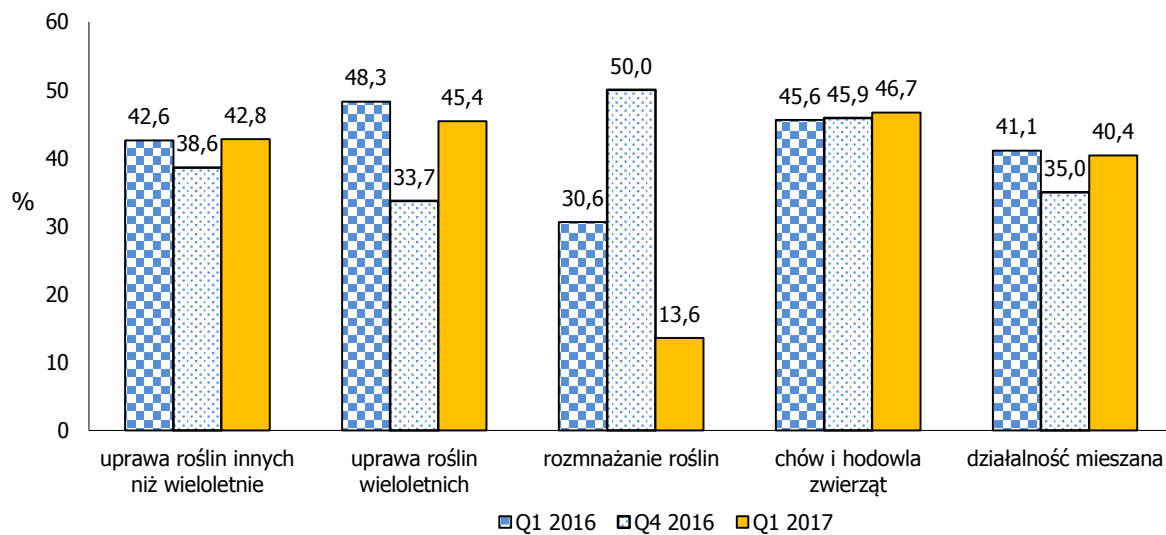
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

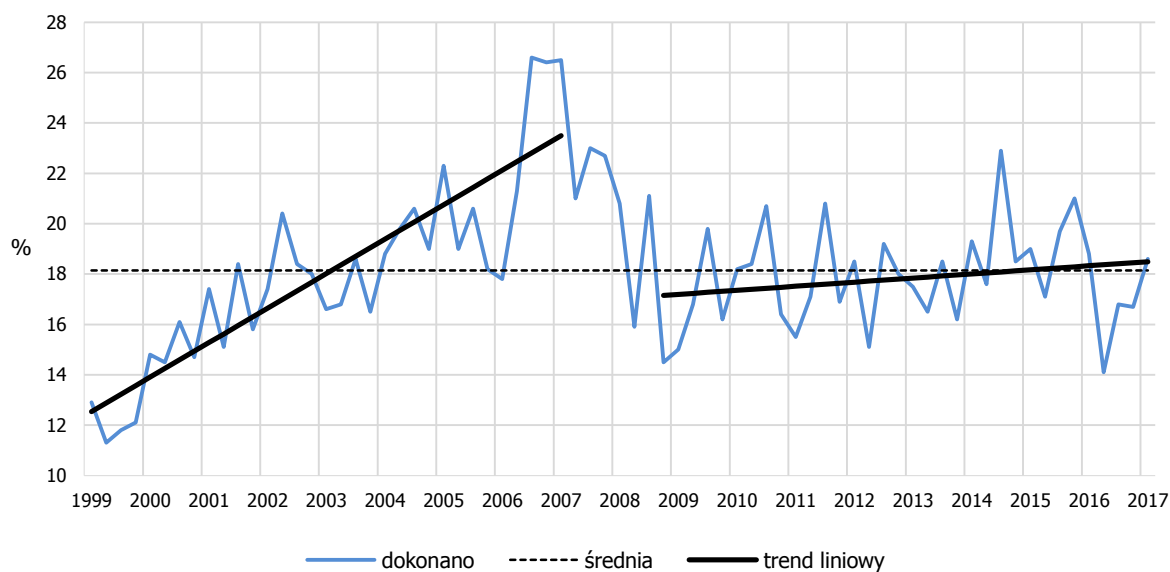
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Inwestycje w maszyny i urządzenia wg grup PKD 2007

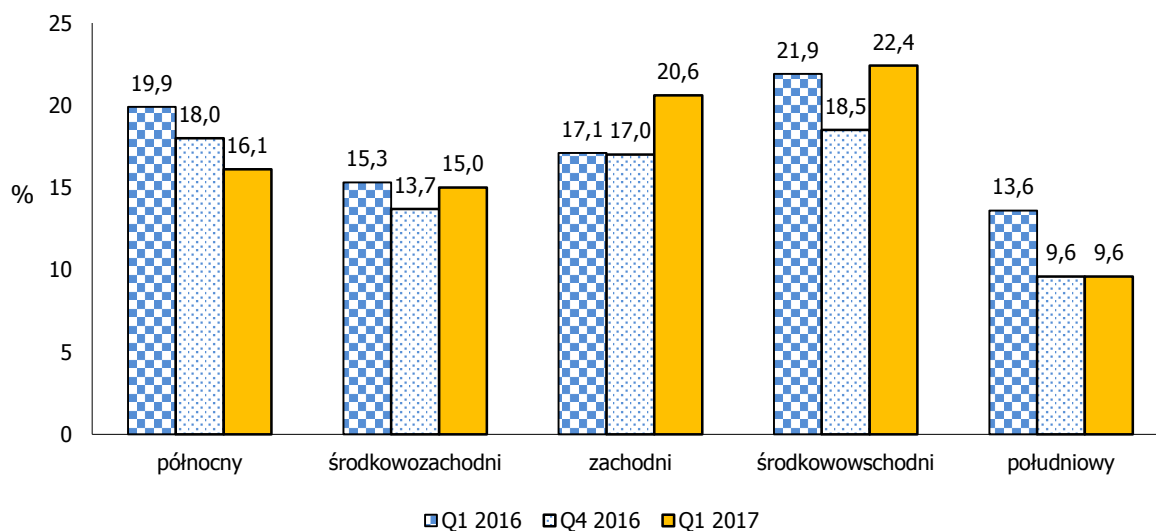

INWESTYCJE W BUDYNKI I BUDOWLE

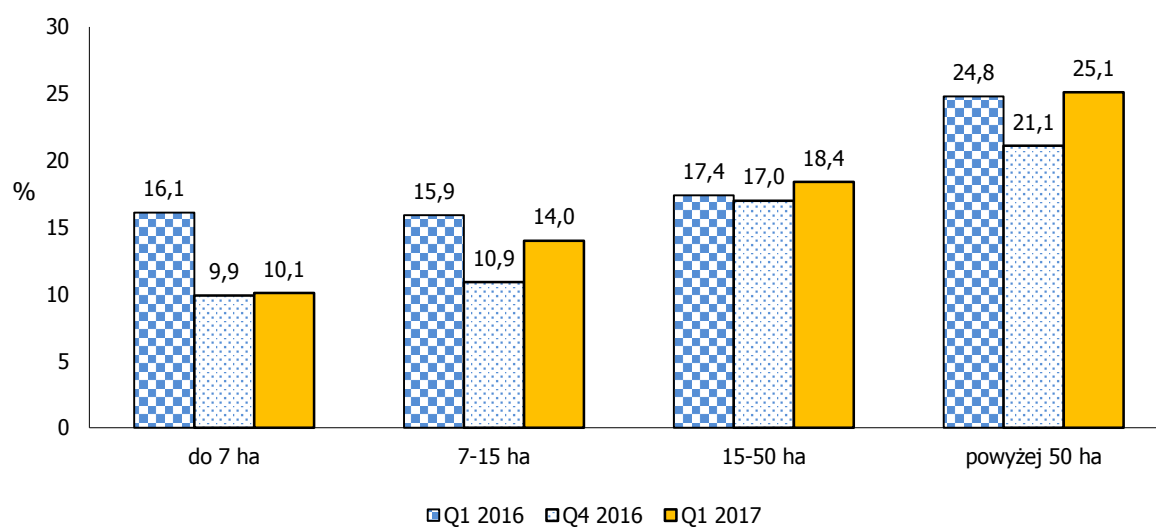

w %	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017
dokonano	21,0	18,8	14,1	16,8	16,7	18,6
nie dokonano	79,0	81,2	85,9	83,2	83,3	81,4

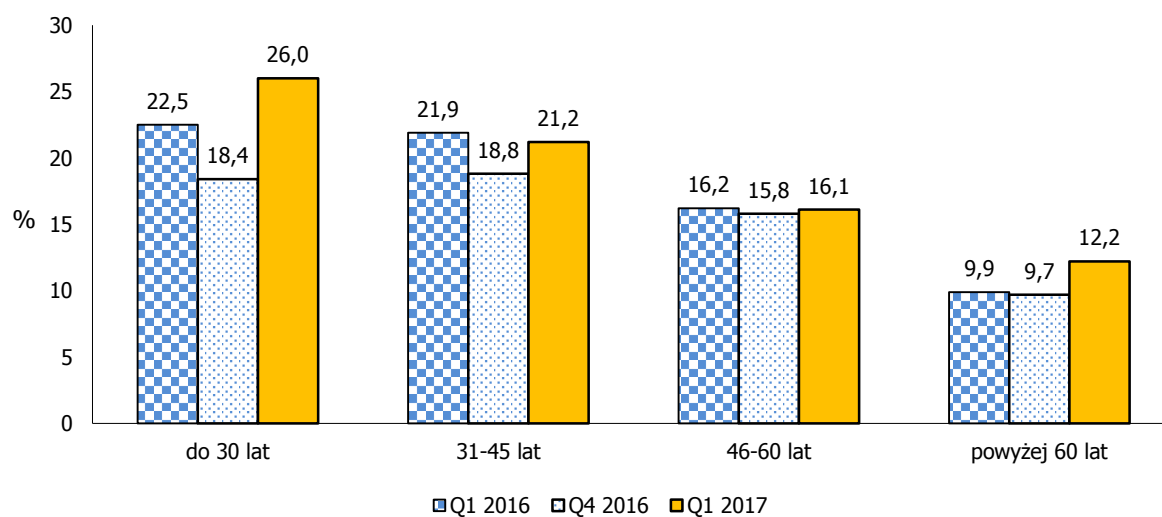
Inwestycje w budynki i budowle wg makroregionów

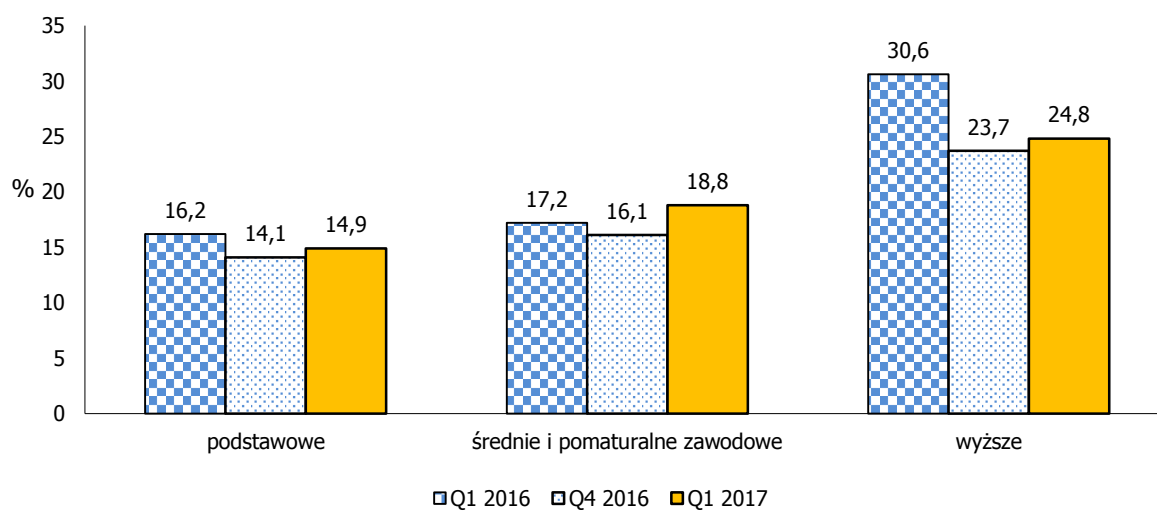
Inwestycje w budynki i budowle wg powierzchni gospodarstw rolnych

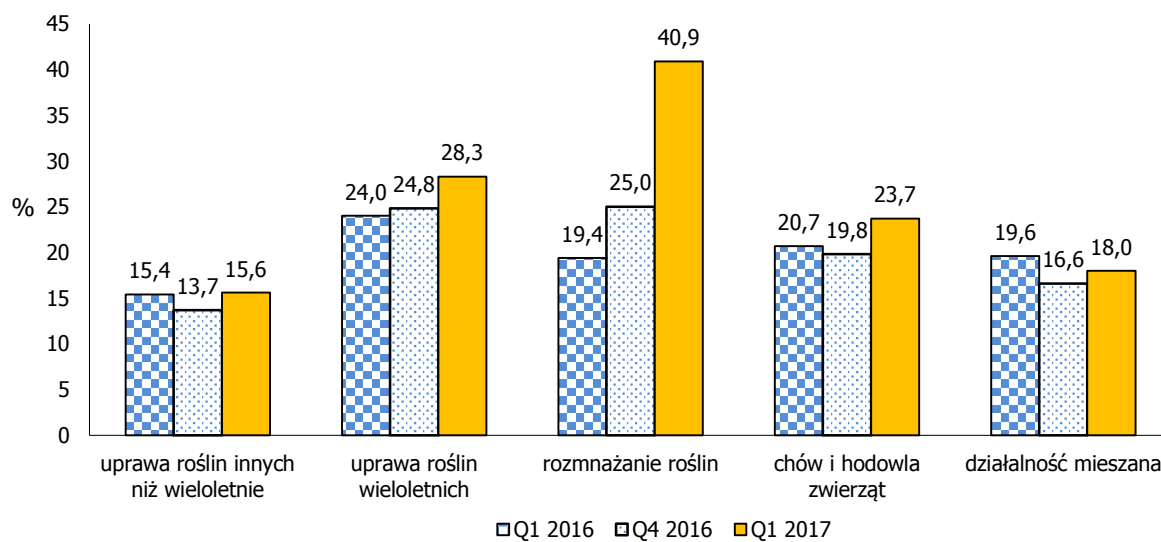
Inwestycje w budynki i budowle wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

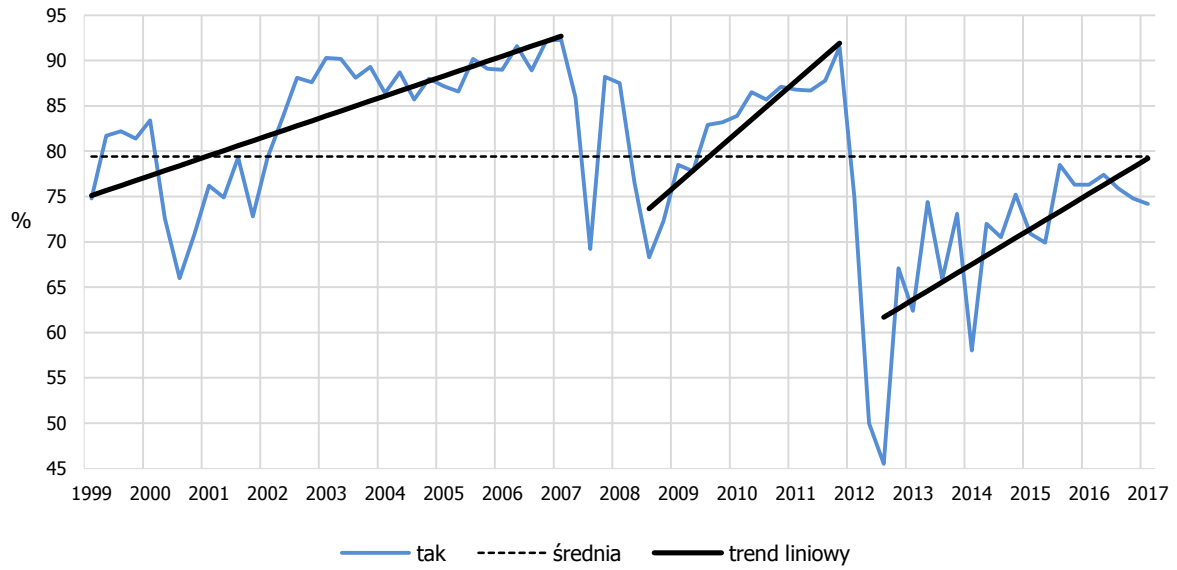
Inwestycje w budynki i budowle wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

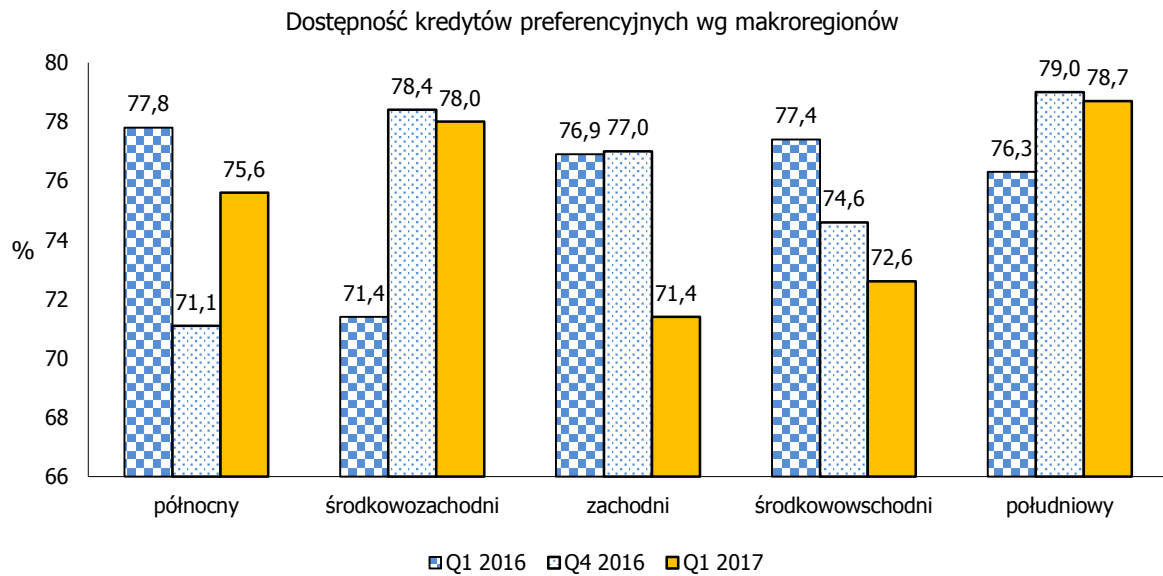
Inwestycje w budynki i budowle wg grup PKD 2007

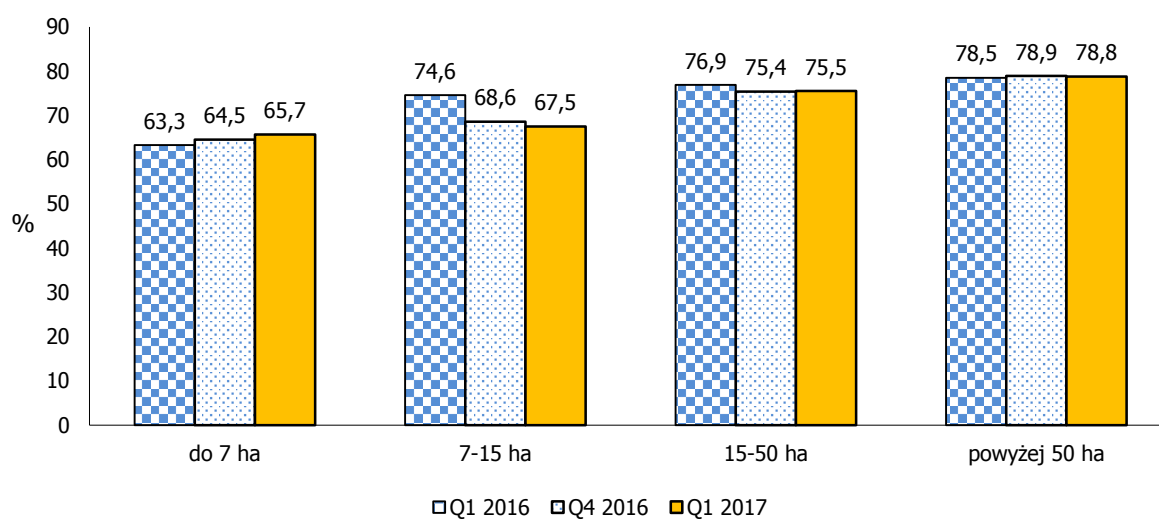
DOSTĘPNOŚĆ KREDYTÓW PREFERENCYJNYCH

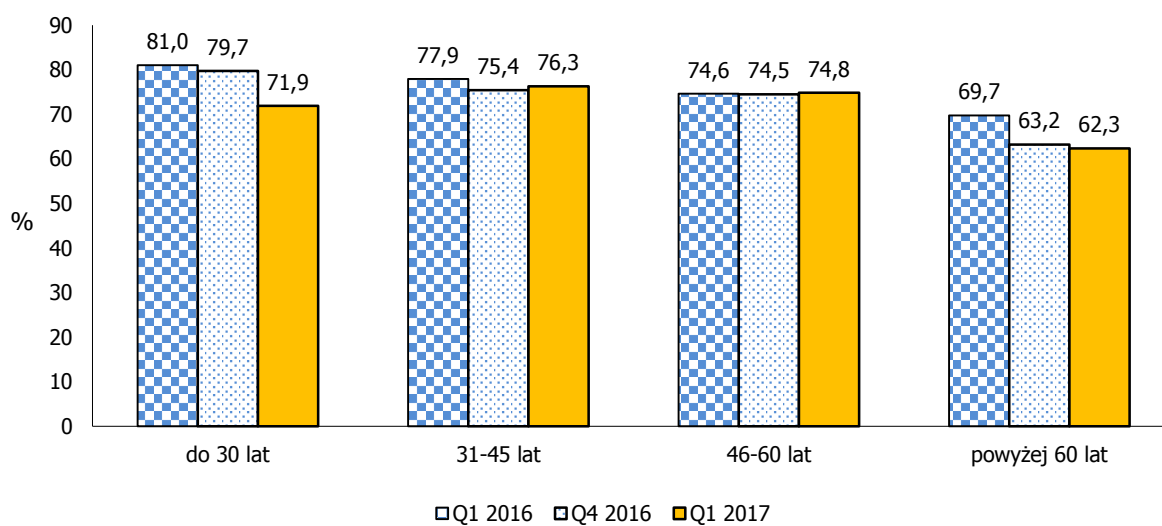
w %	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017
tak	76,3	76,3	77,4	75,9	74,8	74,2
nie	23,7	23,7	22,6	24,1	25,2	25,8

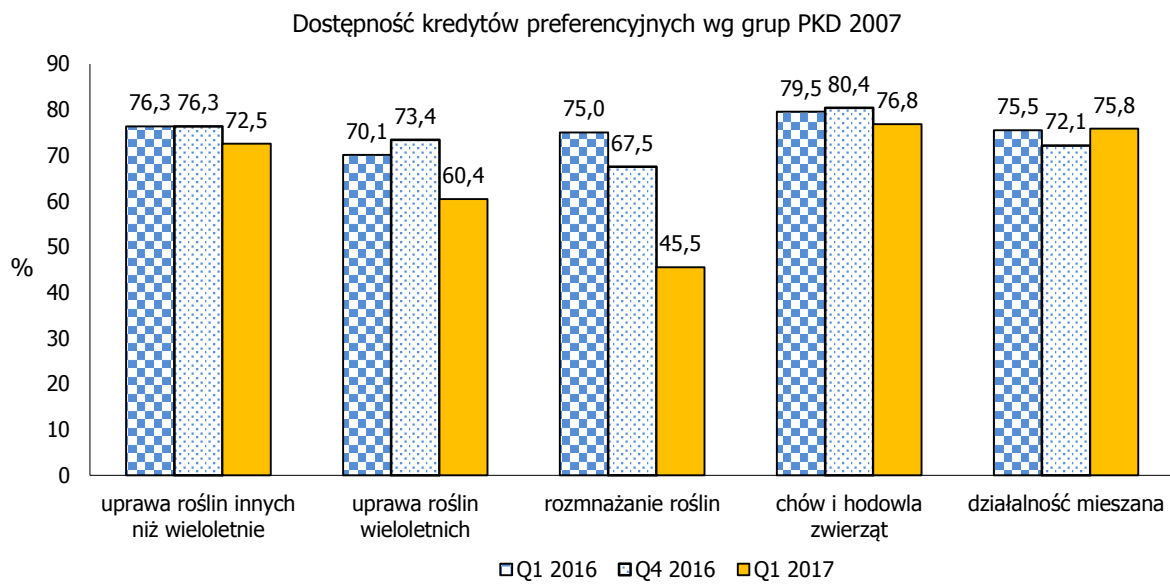
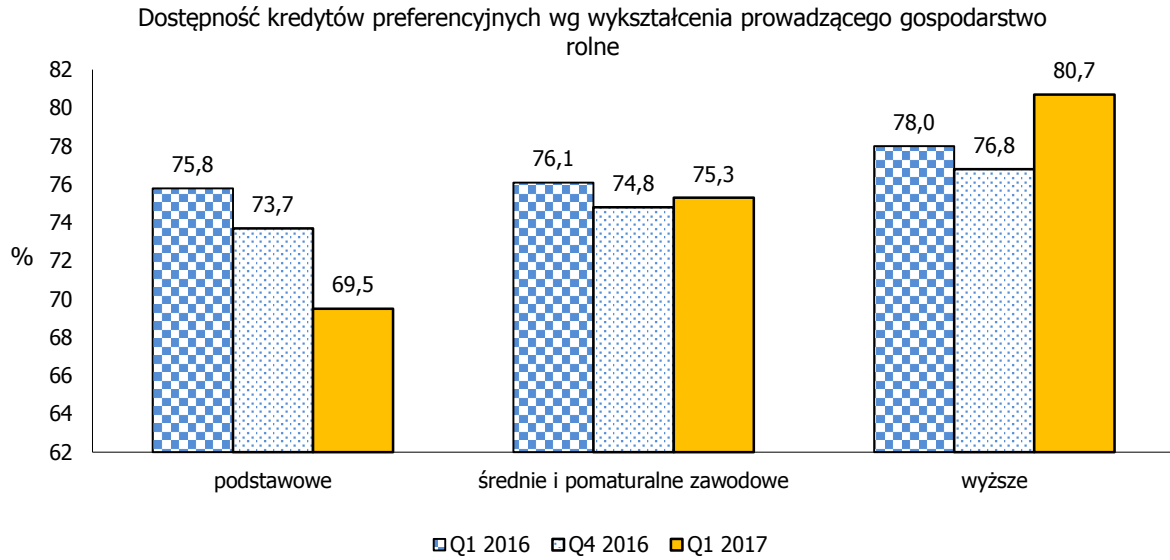

Dostępność kredytów preferencyjnych wg powierzchni gospodarstw rolnych

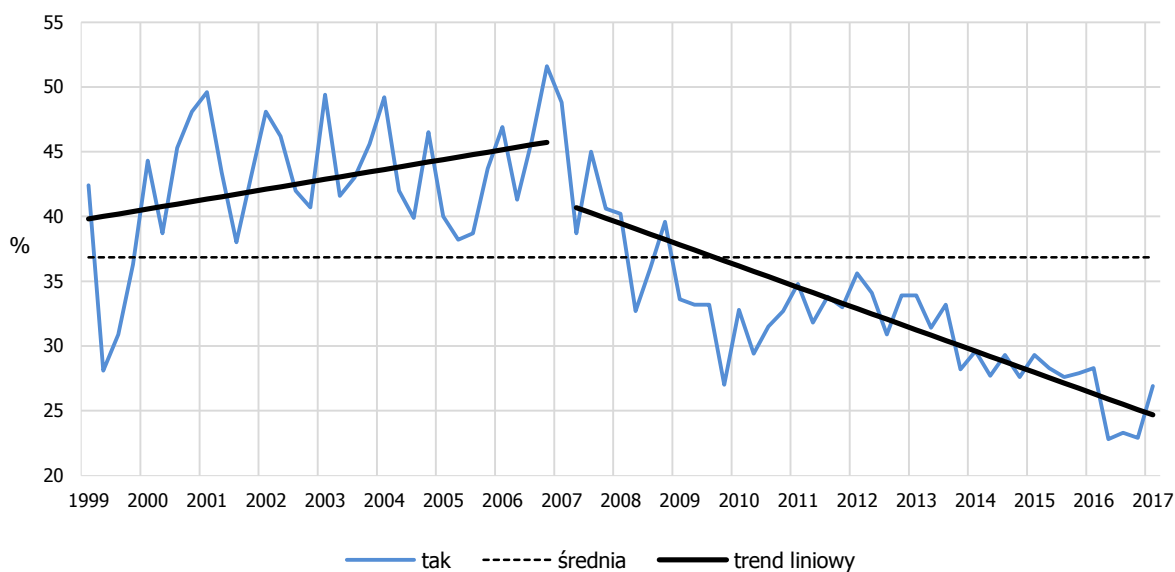

Dostępność kredytów preferencyjnych wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

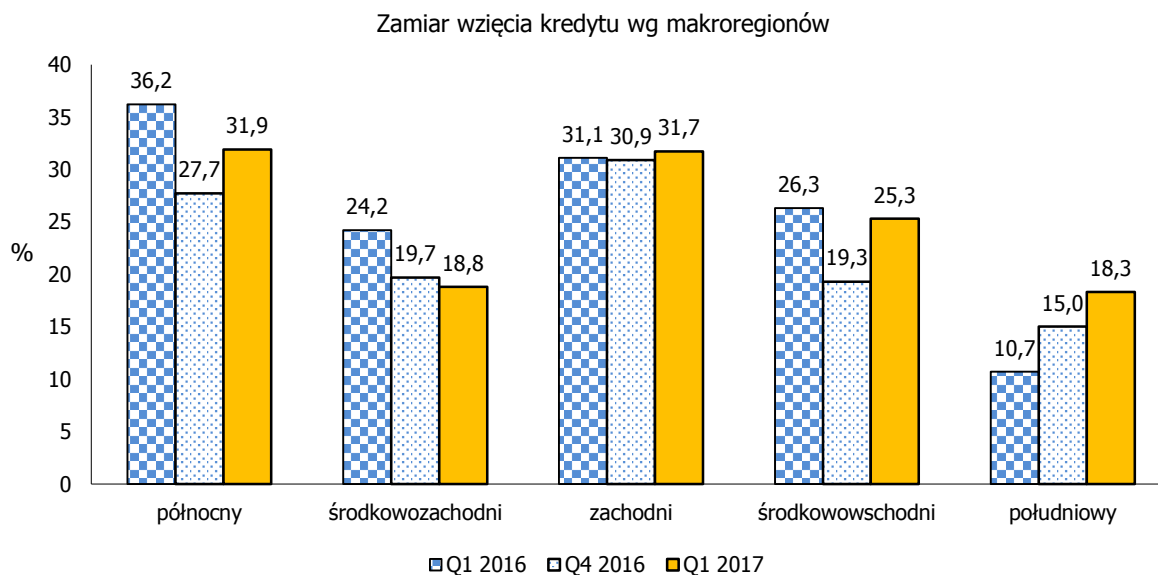

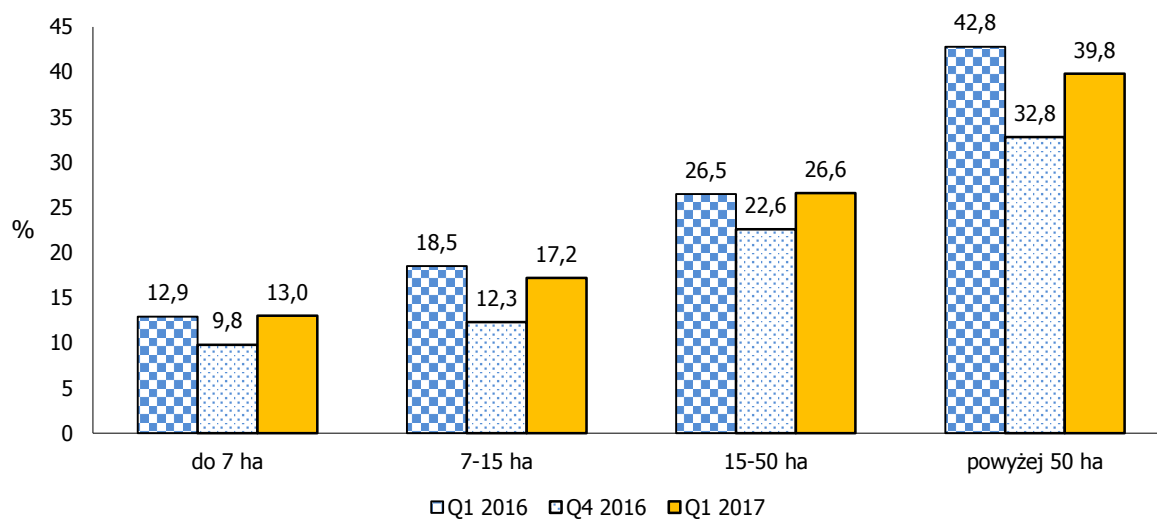
ZAMIAR WZIĘCIA KREDYTU

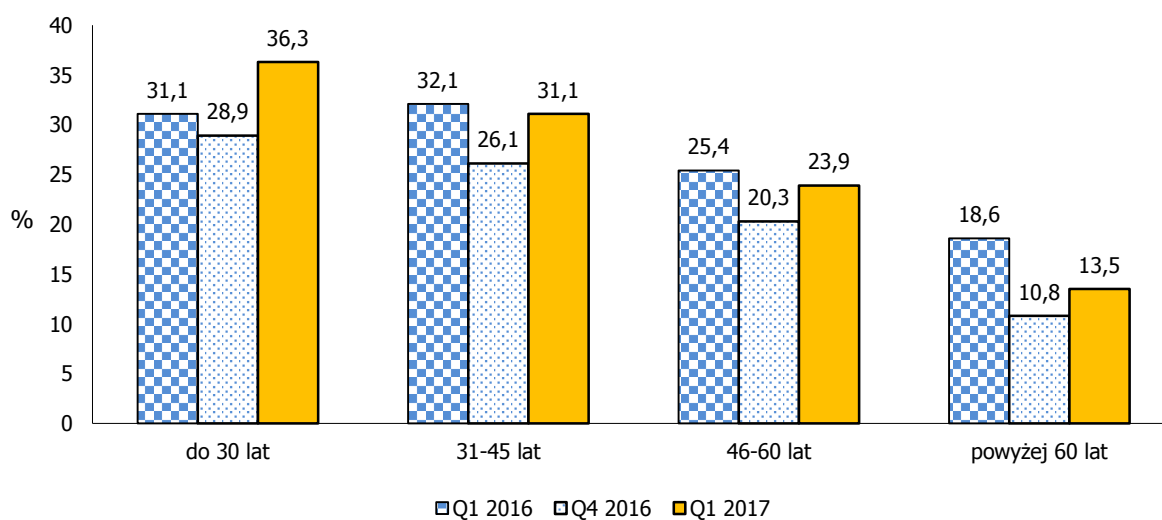
w %	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017
tak	27,9	28,3	22,8	23,3	22,9	26,9
nie	72,1	71,7	77,2	76,7	77,1	73,1

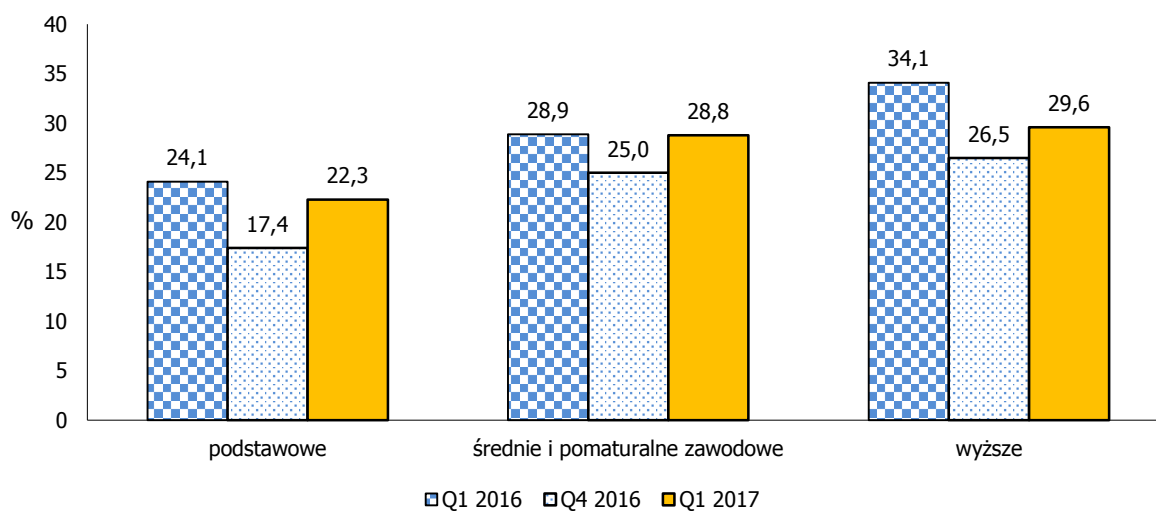
Zamiar wzięcia kredytu wg powierzchni gospodarstw rolnych

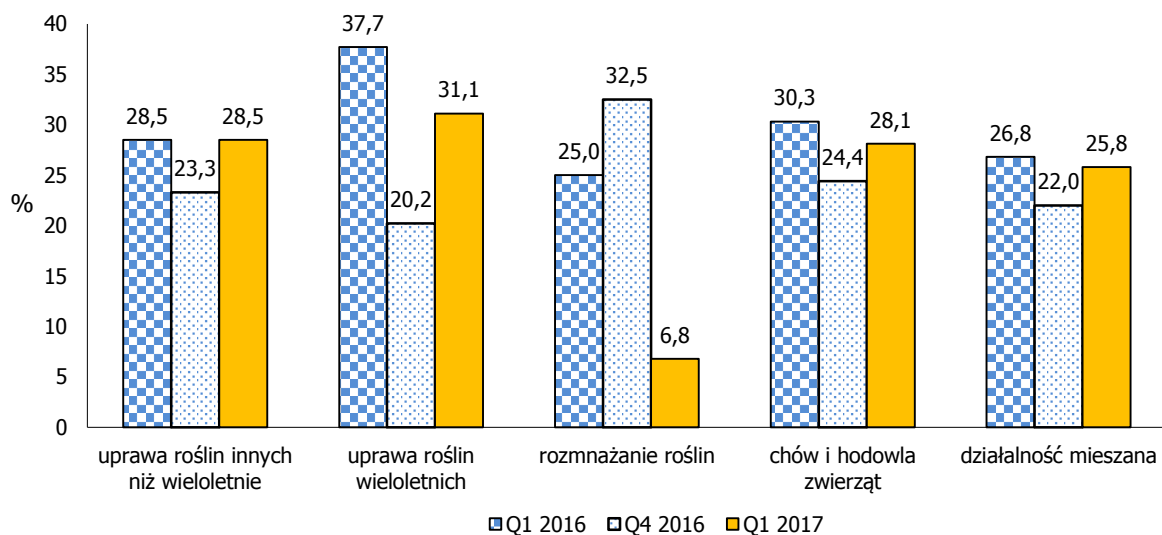
Zamiar wzięcia kredytu wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

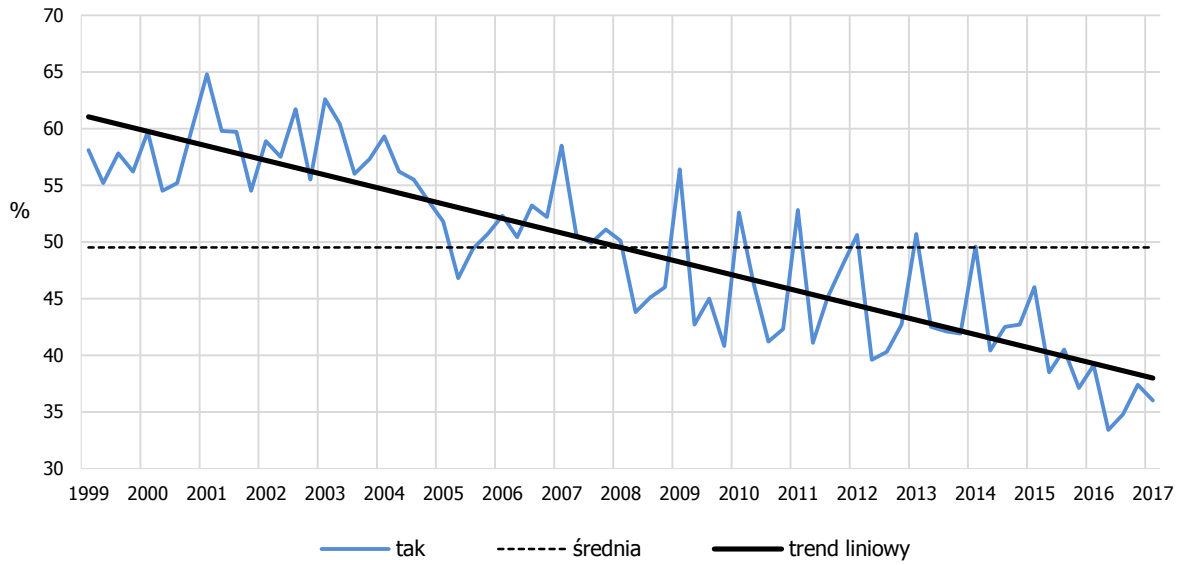
Zamiar wzięcia kredytu wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

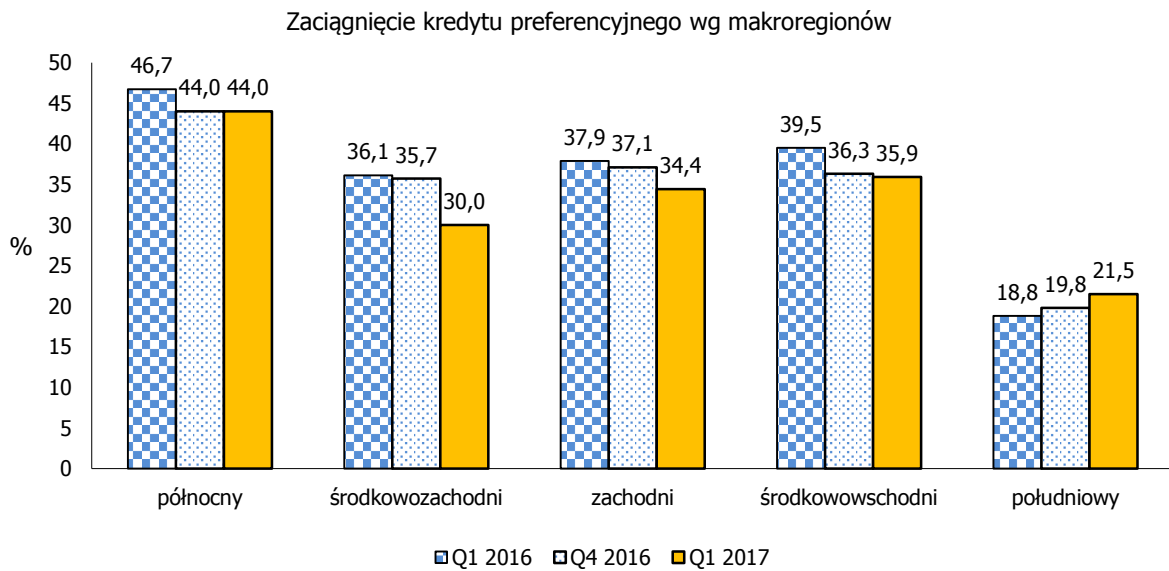
Zamiar wzięcia kredytu wg grup PKD 2007

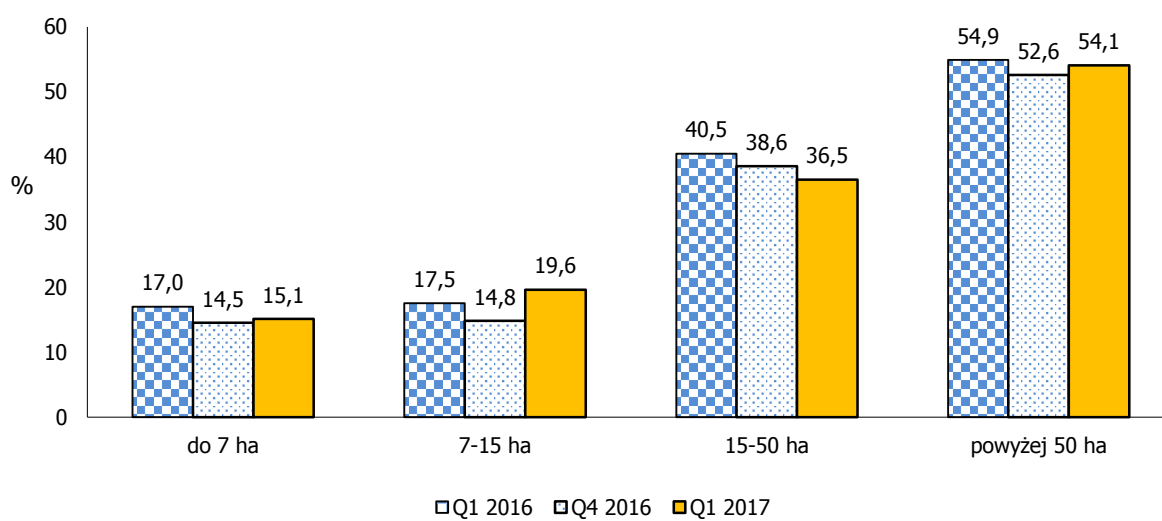
ZACIĄNIĘCIE KREDYTU PREFERENCYJNEGO

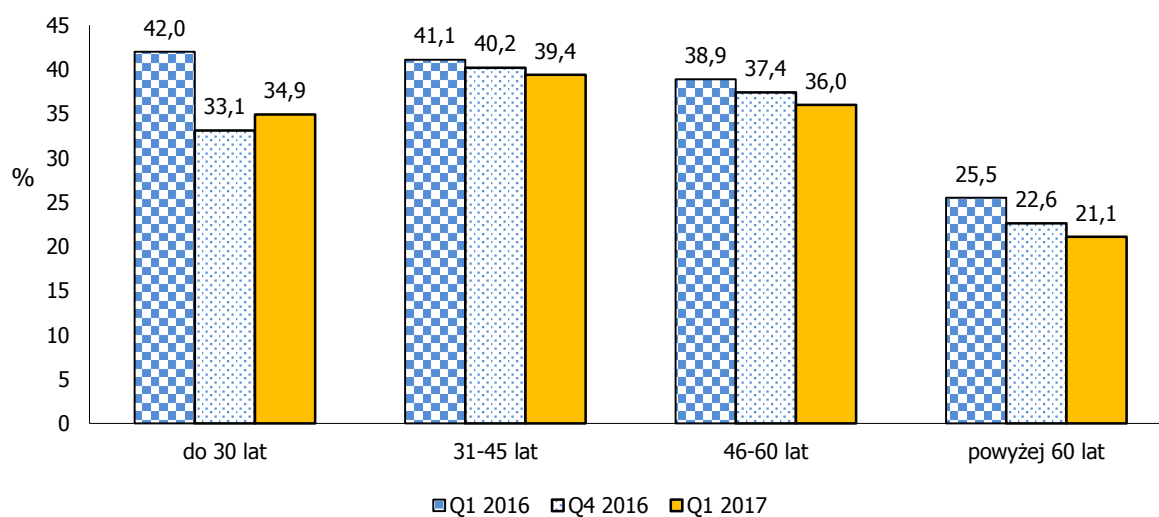
w %	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017
tak	37,1	39,1	33,4	34,8	37,4	36,0
nie	62,9	60,9	66,6	65,2	62,6	64,0

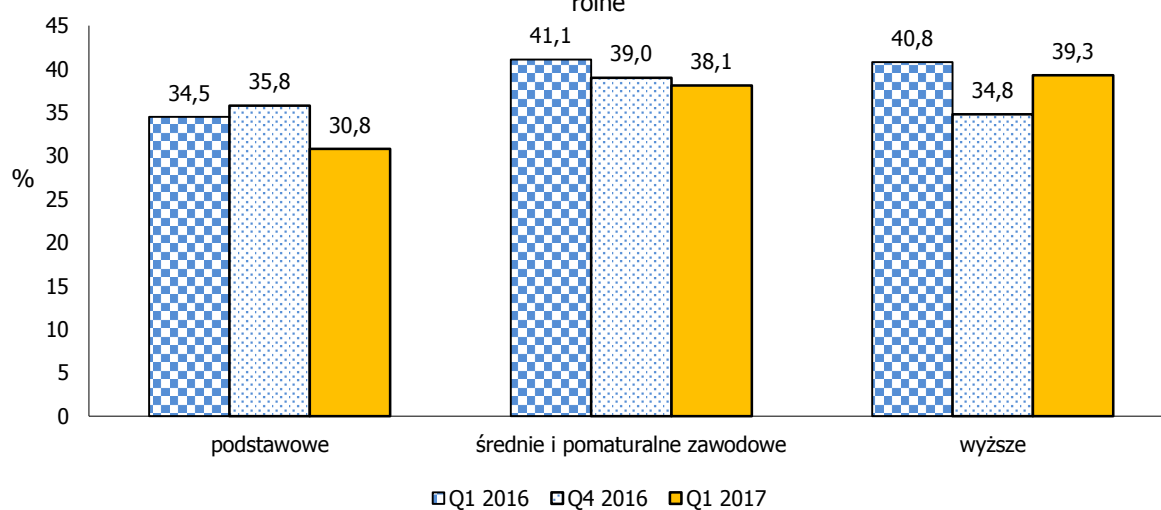
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg powierzchni gospodarstw rolnych

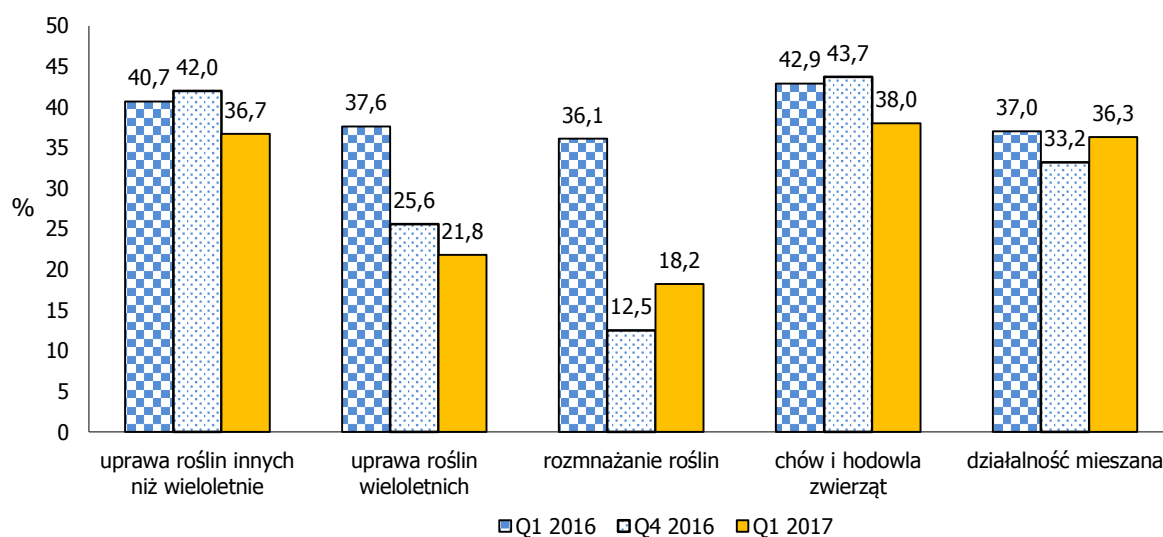
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

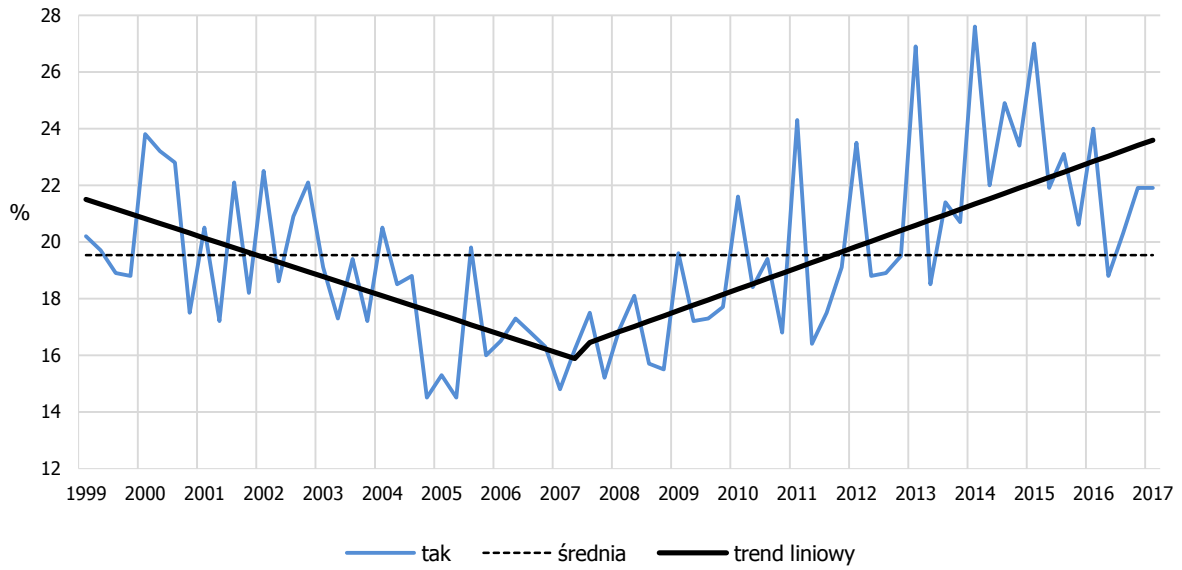
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

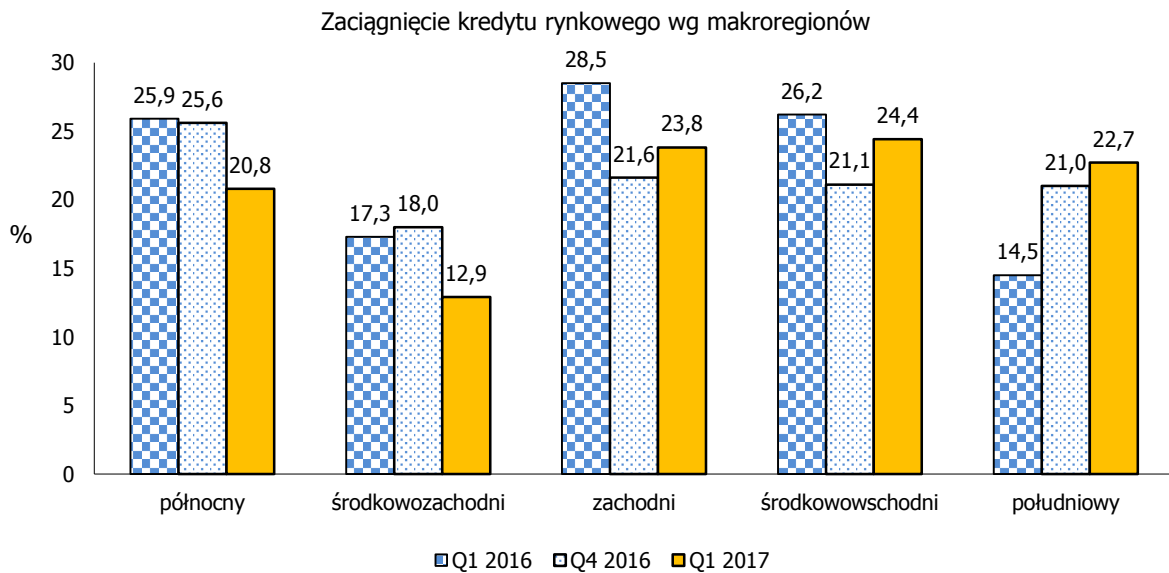
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg grup PKD 2007

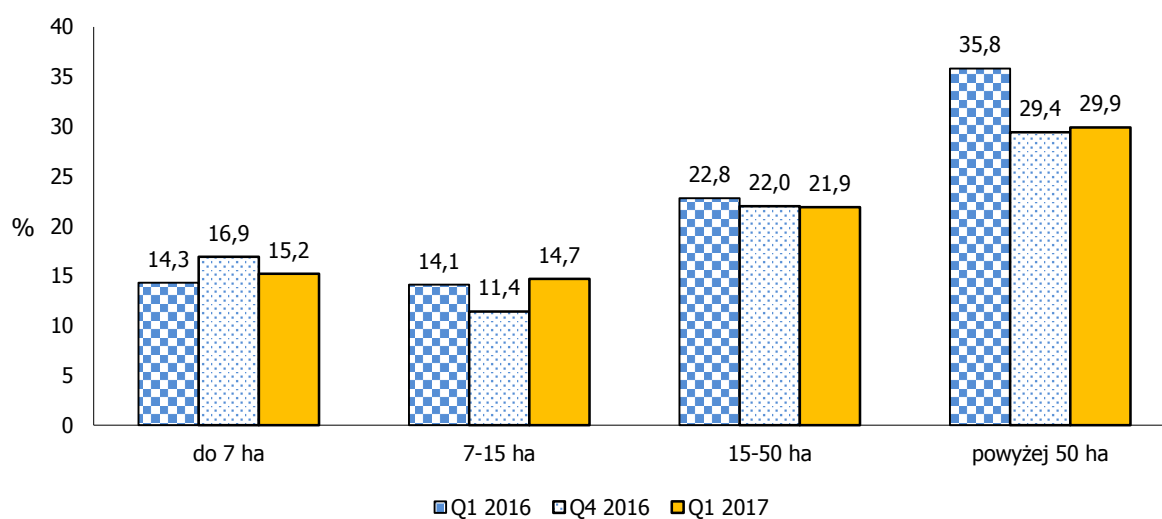
ZACIĄNIĘCIE KREDYTU RYNKOWEGO

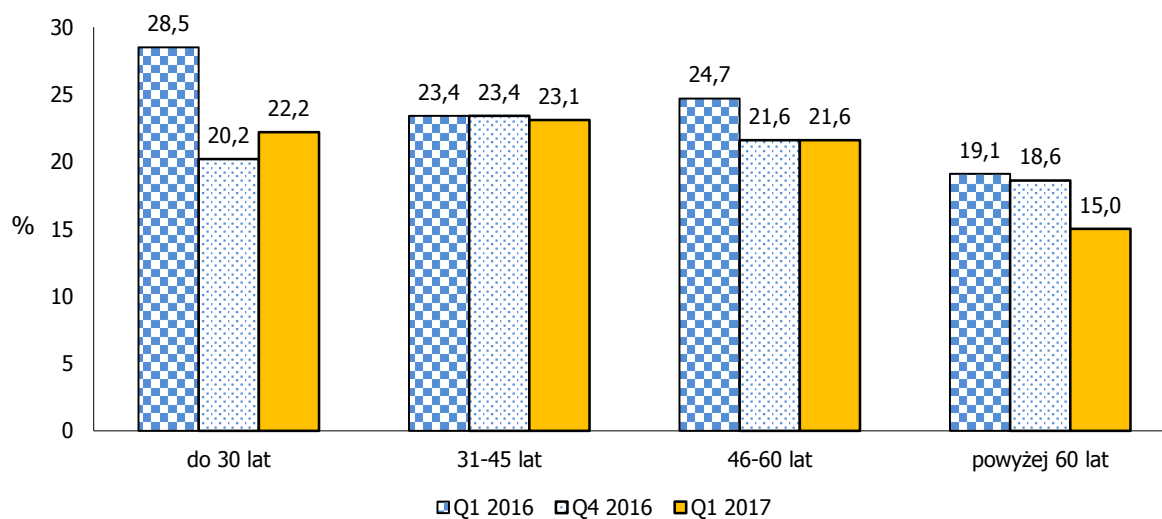
w %	Q4 2015	Q1 2016	Q1 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017
tak	20,6	24,0	18,8	20,3	21,9	21,9
nie	79,4	76,0	81,2	79,7	78,1	78,1

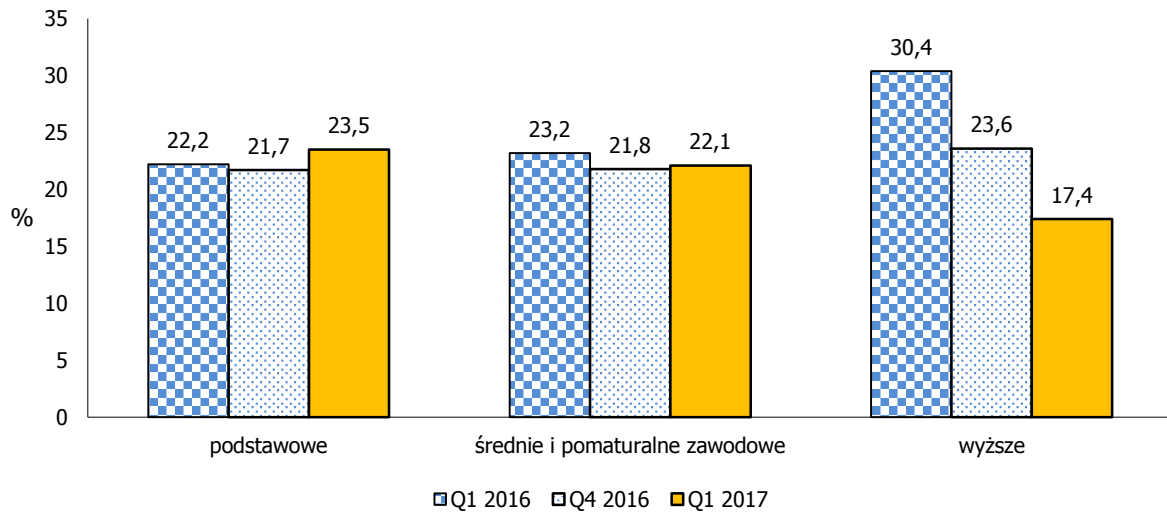
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg powierzchni gospodarstw rolnych

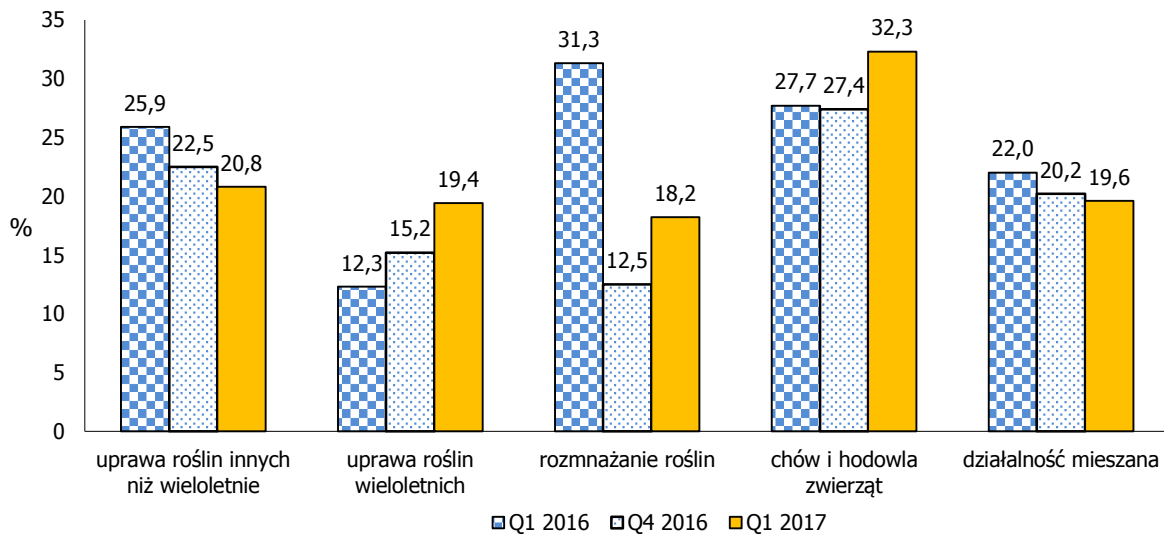
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

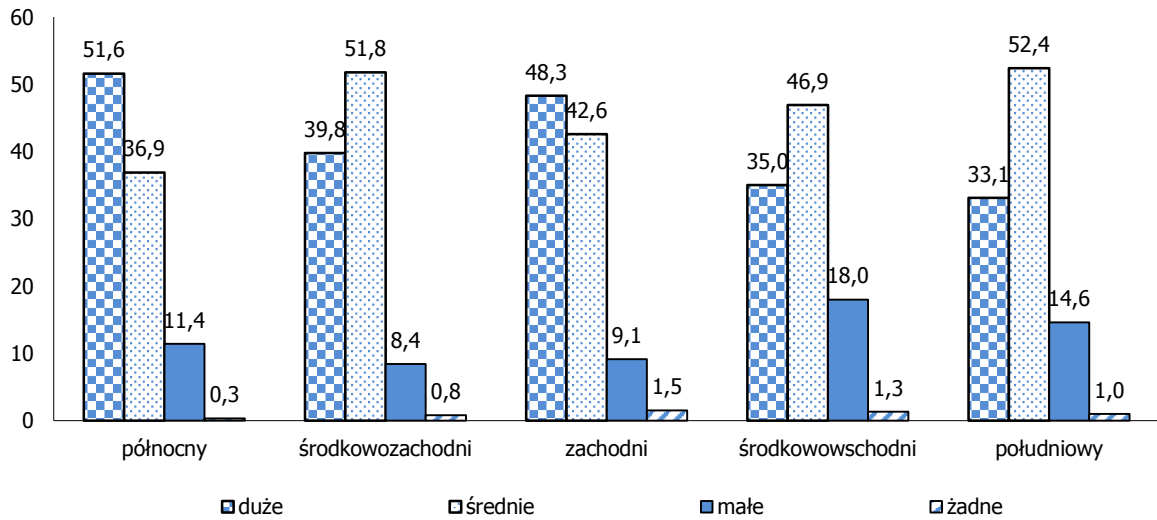
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg grup PKD 2007

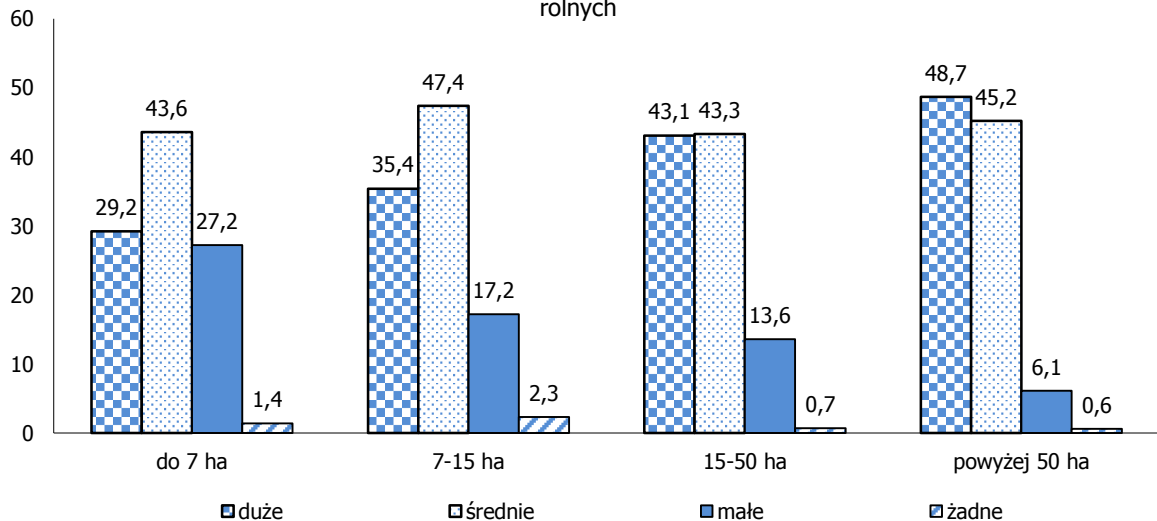
Znaczenie dopłat UE względem uzyskanych przychodów

	Q1 2012	Q1 2013	Q1 2014	Q1 2015	Q1 2016	Q1 2017
1. duże	45,6	44,4	42,4	35,1	35,6	42,2
2. średnie	42,5	42,5	45,2	48,9	45,6	44,5
3. małe	11,9	13,2	12,3	16	18,8	13,3
4. żadne, nie otrzymują	0,5	0,6	0,5	0,9	5,6	1,0
saldo (1.-3.)	33,7	31,2	30,1	19,1	16,8	28,9

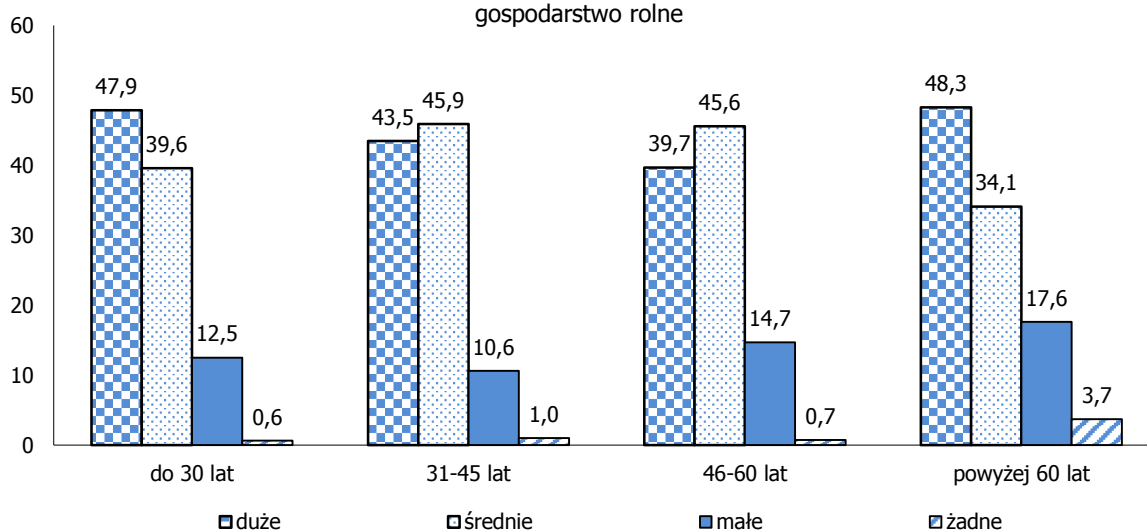
Znaczenie dopłat UE względem uzyskanych przychodów wg makroregionów

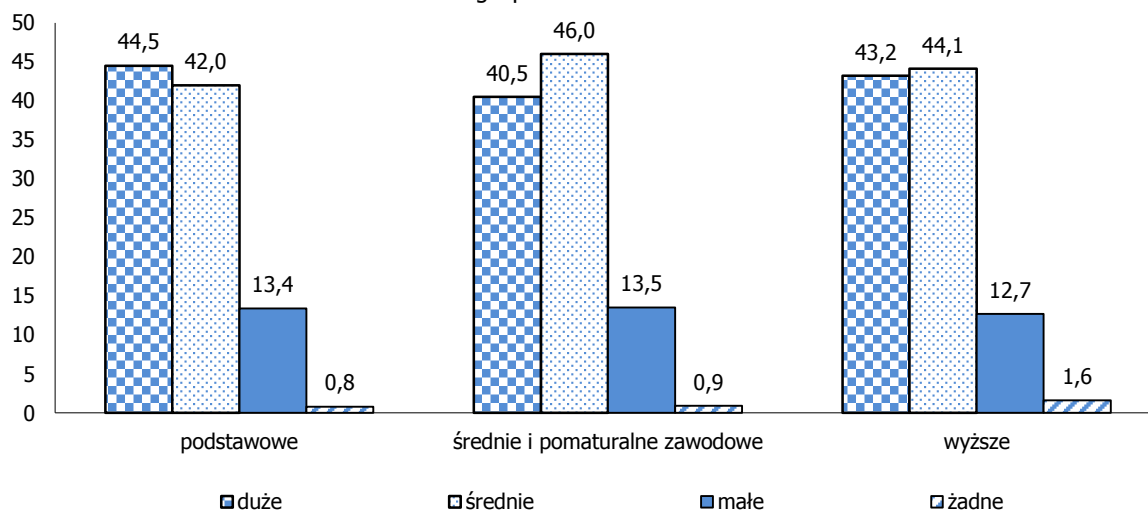
Znaczenie dopłat UE względem uzyskanych przychodów wg powierzchni gospodarstw rolnych

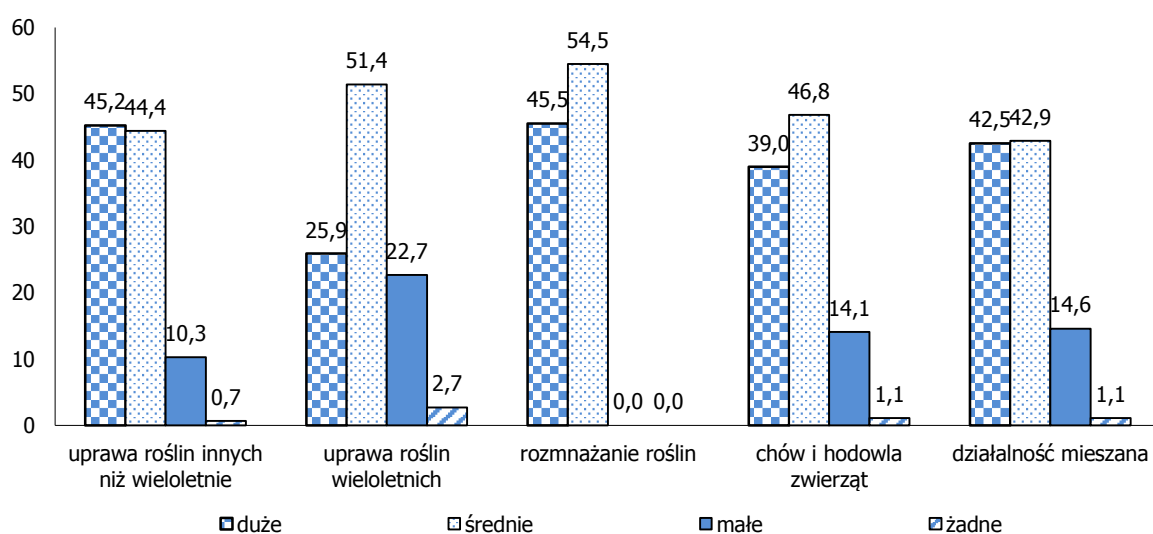
Znaczenie dopłat UE względem uzyskanych przychodów wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

Znaczenie dopłat UE względem uzyskanych przychodów wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

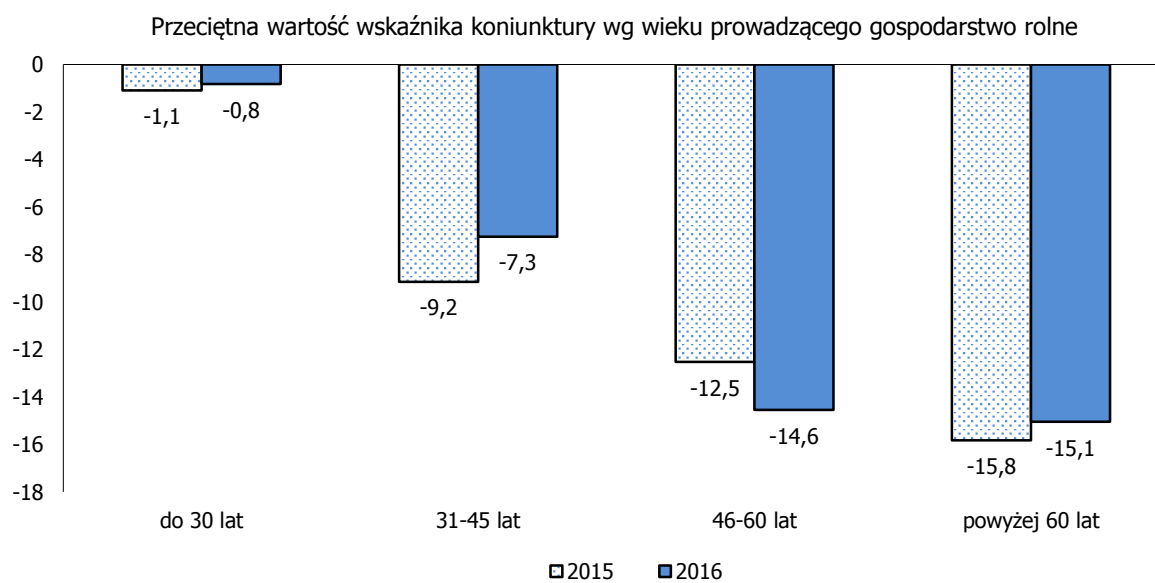
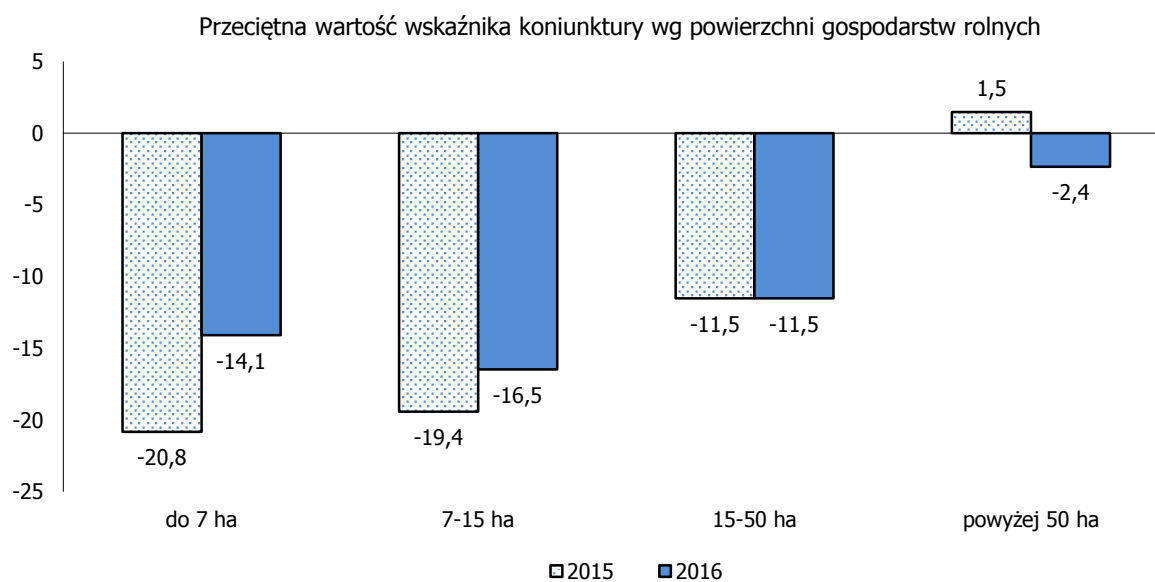
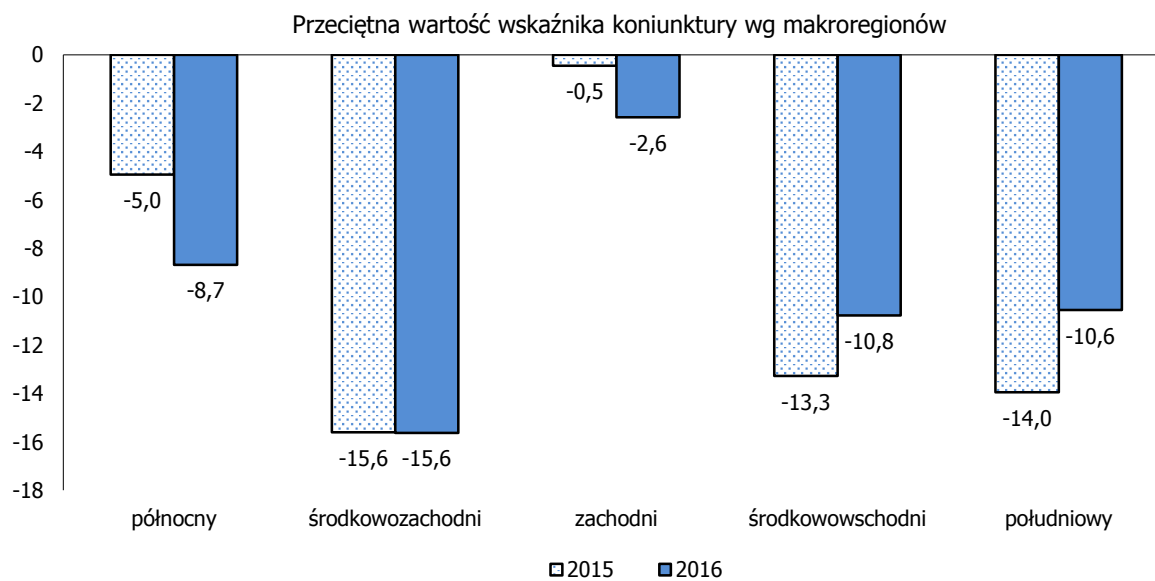
Znaczenie dopłat UE względem uzyskanych przychodów wg grup PKD 2007

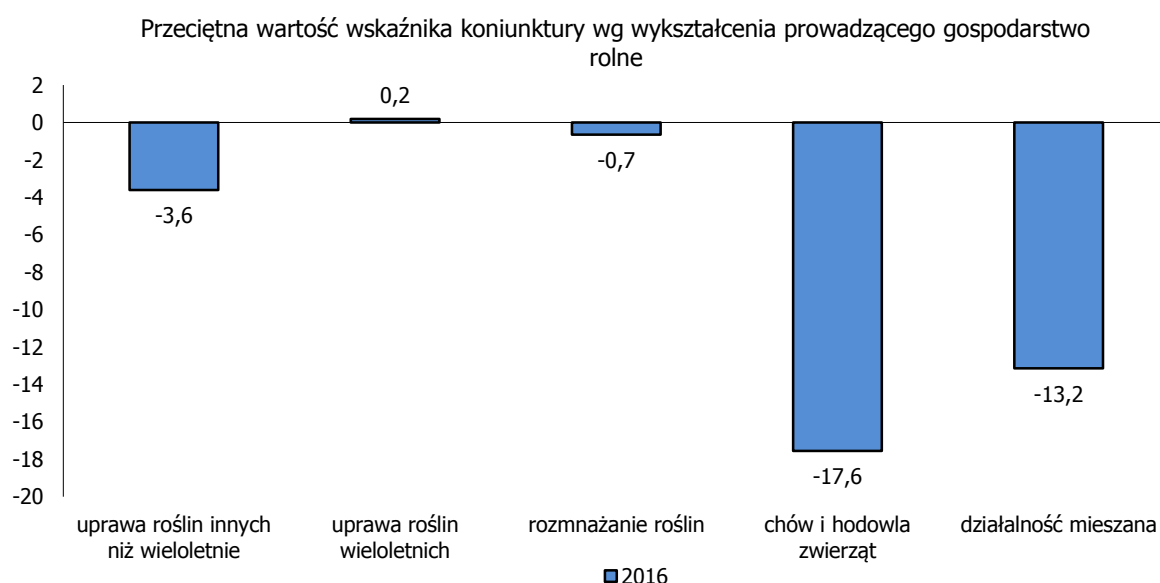
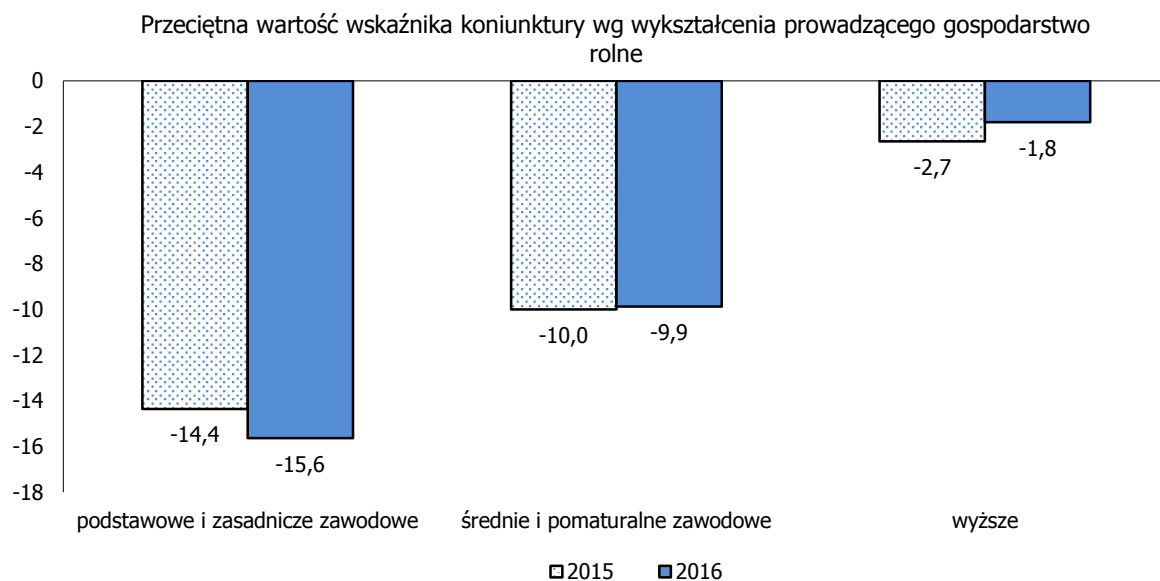

3. Koniunktura w rolnictwie w 2016 r.

To był dobry rok dla polskiego rolnictwa. Rok, który zakończył trwającą dwa lata dekonunkturę. Już pierwszy kwartał zapowiadał odwrócenie się tendencji spadkowej. Wprawdzie wartość wskaźnika koniunktury rolnej (IRGAGR) zmniejszyła się w porównaniu z IV kwartałem 2015 r. (o 4,4 pkt.), na czym zaważył większy od spodziewanego spadek przychodów z produkcji rolnej, lecz za sprawą rosnącego optymizmu wśród rolników pogorszenie się koniunktury było płytsze niż zazwyczaj o tej porze roku. W drugim kwartale nastąpiła poprawa koniunktury – wartość wskaźnika IRGAGR wzrosła o 1,2 pkt. Wzrost był jednak niższy od oczekiwań. Przyczyną osłabienia się tempa wzrostu aktywności rolniczej było załamanie się nastrojów gospodarstw rolnych i niższy od prognozowanego wzrost przychodów pieniężnych. Trzeci kwartał utrwalił i wzmocnił tendencję wzrostową. Wartość wskaźnika koniunktury zwiększyła się o 7 punktów. Wzrost cen sprzedaży produktów rolnych i urodzajne zbiory przełożyły się na poprawę sytuacji finansowej gospodarstw i tchnęły w rolników nadzieję, iż poprawa ta utrzyma się w dłuższym okresie. Na krajowym rynku rolnym zarysowała się po raz pierwszy od ponad dwóch lat lekka tendencja zwyżkowa cen skupu, w tym głównie produktów zwierzęcych, kukurydzy, rzepaku i buraków cukrowych. Wzrost cen skupu był pochodną poprawy koniunktury na światowym rynku rolnym. W październiku koniunktura poprawiła się po raz trzeci z rzędu (wartość IRGAGR zwiększyła się o 1,1 pkt.). Poprawa koniunktury była skutkiem zwiększenia się produkcji rolnej i wzrostu przychodów pieniężnych gospodarstw rolnych, wynikającego z rosnących cen na rynkach produktów rolnych, zwłaszcza mleka, trzody chlewnej oraz niektórych zbóż. Ponownie czynnikiem stymulującym wzrost krajowych cen w skupie była poprawa koniunktury na rynku światowym. Nastroje rolników jednak pogorszyły się, co należy wiązać z nadchodzącym zimowym spowolnieniem aktywności rolniczej. W tym względzie zaznaczyła się wyraźnie dychotomia zmian wartości wskaźników składowych ogólnego wskaźnika koniunktury. O ile naprzemienne wzrosty i spadki wartości wskaźnika zaufania były zgodne z rytmem zmian sezonowych, o tyle zapoczątkowany w II kwartale stały wzrost wartości wskaźnika wyrównanych przychodów pieniężnych był skutkiem złożonego wpływu rosnących cen skupu i nadzwyczajnie sprzyjających wzrostowi produkcji warunków pogodowych.

Badanie zróżnicowania koniunktury w zależności od wybranych cech gospodarstwa rolnego potwierdza dotychczasowe spostrzeżenia. Im większe gospodarstwo oraz im młodszy nim kierujący i lepiej wykształcony, tym lepiej sobie ono radzi w zmiennej koniunkturze. Bardziej efektywne są również gospodarstwa położone w makroregionach zachodnim i północnym oraz zajmujące się produkcją roślinną. Szczegółowe wyniki przedstawione są na poniższych rysunkach. Pokazują one przeciętne w 2016 r. wartości wskaźnika koniunktury w badanych przekrojach gospodarstw rolnych. Jak widać, ogólnie rzecz biorąc, wartość wskaźnika koniunktury była w 2016 r. wyższa niż w 2015 r. W gorszej sytuacji niż rok wcześniej znalazły się tylko gospodarstwa położone w makroregionach północnym i zachodnim oraz prowadzone przez osoby w wieku 46-60 lat i z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym zawodowym.

Z kwartału na kwartał sytuacja finansowa gospodarstw rolnych ulegała stopniowej poprawie. Wartości sald odpowiedzi na pytania o przychody pieniężne i oszczędności był w IV kwartale wyższe niż w I kwartale o, odpowiednio: 37,7 i 19,3 pkt., oraz wyższe niż w IV kwartale 2105 r. o, odpowiednio: 12,4 i 3,1 pkt. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o stan zadłużenia była w IV kwartale niższa od wartości z I kwartału 2016 r. i IV kwartału 2015 r. o, odpowiednio: 1,5 i 11,9 pkt. (w tym przypadku spadek wartości salda oznacza poprawę).

Wraz z poprawą sytuacji finansowej gospodarstw rolnych rosły ich zakupy obrotowych środków produkcji roślinnej. Spadek zanotowaliśmy dopiero w IV kwartale, co wynika z sezonowego rytmu zmian tej produkcji (zimowy przestój). Niemniej jednak, na koniec 2016 r. wartości sald odpowiedzi na pytania o wielkość wydatków na nabycie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin były wyższe niż w IV kwartale 2015 r. (odpowiednio: -14,3 vs -18,4 pkt. i -18,8 vs -22,3 pkt.). Przeciwną zmianę obserwowaliśmy w wydatkach na zakup pasz treściwych. Utrwała się bowiem tendencja zastępowania produkcji zwierzęcej roślinną, która, jak wynika z badania, jest bardziej dochodowa. Być może, powstrzyma ją, o ile się utrzyma, zanotowany ostatnio wzrost cen na rynkach produktów zwierzęcych.

W rytmie sezonowych zmian koniunktury zmieniały się zamierzenia inwestycyjne gospodarstw rolnych, na koniec roku jednak odsetki rolników planujących inwestycje w maszyny i urządzenia oraz budynki i budowle były niższe niż w I kwartale 2016 r. o, odpowiednio: 4,4 i 2,1 pkt. proc., a od wartości z IV kwartału 2015 r. o, odpowiednio: 1,9 i 4,3 pkt. proc. Dobra koniunktura w rolnictwie w ubiegłym roku nie przełożyła się zatem na inwestycje. Podstawą rozwoju przez gospodarstwa rolne ich potencjału produkcyjnego są dobre perspektywy sprzedaży. Być może, zapowiada je nadzwyczajny przyływ optymizmu u rolników, który zanotowaliśmy w styczniu br.

Impet produkcyjny pociągnął jednak za sobą wzrost zainteresowania finansowaniem produkcji rolnej kredytem. Wprawdzie w II kwartale odsetek rolników, którzy zaciągnęli kredyt bankowy, zmniejszył się względem I kwartału, z 24,0% do 18,8%, a odsetek rolników, którzy zaciągnęli kredyt na warunkach preferencyjnych, obniżył się z 39,1% do 33,4%, lecz w kolejnych kwartałach odsetki te systematycznie rosły. Pomimo wzrostu pozostają one na poziomach niższych niż w latach wcześniejszych. W przypadku kredytów preferencyjnych odsetek gospodarstw rolnych, które z niego korzystają, maleje od początku badania koniunktury rolnej przez IRG SGH. Zamiar wzięcia kredytu deklarowało w IV kwartale 22,9 % ankietowanych gospodarstw rolnych, o 5,4 pkt. proc. mniej niż w I kwartale, i 5,0 punktów procentowych mniej niż w IV kwartale 2015 r. Trwały spadek zainteresowania finansowaniem produkcji ze środków obcych należy tłumaczyć przede wszystkim poprawą sytuacji finansowej gospodarstw rolnych, a w mniejszym stopniu również zmniejszeniem się dostępności kredytów.

Podsumowując, rok 2016 r. był rokiem ożywienia w polskim rolnictwie, spowodowanego przede wszystkim dobrą koniunkturą na rynkach światowych i świetnymi zbiorami, które odzwierciedliły się w ponadprzeciętnych wynikach finansowych gospodarstw rolnych.